

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Łódź, dnia 27 września 2022 r.

Poz. 5227

UCHWAŁA NR XXXVII/268/22 RADY GMINY KIELCZYGLÓW

z dnia 30 sierpnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Kielczyglów na lata 2022-2025”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079, 1561) w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 840), Rada Gminy Kielczyglów uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Kielczyglów na lata 2022-2025”, zaopiniowany pozytywnie przez Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kielczyglów.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Zenon Swędrak

Załącznik do uchwały Nr XXXVII/268/22

Rady Gminy Kielczygłów

z dnia 30 sierpnia 2022 r.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY KIELCZYGLÓW
NA LATA 2022 - 2025**

Spis treści

- . 1. Wstęp.
- . 2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.
 - 2.1 Zarządzenie nr 12/2022 Wójta Gminy Kielczygłów z dnia 09.03.2022 w sprawie założenia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kielczygłów.
 - 2.2 Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r o ochronie i opiece nad zabytkami tj. Dz.U z 2022 r. poz. 840, art. 87. 1.
- . 3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.
 - 3.1 Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r o ochronie i opiece nad zabytkami tj. Dz.U z 2022 r. poz. 840.
 - 3.2 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r, Dz. U z 1997 r Nr 78 poz. 483 z późn.zm.
 - 3.3 Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
 - 3.4 Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
 - 3.5 Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu.
 - 3.6 Ustawa z dnia 7 lipca 1994 prawo budowlane.
 - 3.7 Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.
 - 3.8 Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o prowadzeniu działalności kulturalnej.
 - 3.9 Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach.
 - 3.10 Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach.
 - 3.11 Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.
 - 3.12 Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska.
- . 4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - 4.1 Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030.
 - 4.2 Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022.
 - 4.3 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
- . 5. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.
 - 5.1 Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020 – 2023.
 - 5.2 Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.
 - 5.3 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi.
 - 5.4 Strategia Rozwoju Powiatu Pajęczańskiego na lata 2014-2020.
- . 6. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - 6.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy.
 - 6.1.1 Strategia Rozwoju Gminy Kielczygłów.
 - 6.1.2 Plany odnowy miejscowości.
 - 6.1.3 Miejskowe plany zagospodarowania przestrzennego.

6.1.3.1 Analiza zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego.

6.1.3.2 Wykaz obiektów będących pod ochroną na mocy zapisów planu miejscowego uchwały Nr V/25/2007 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 23 marca 2007r.

6.1.4 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kielczygłów.

6.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.

6.2.1 Zarys historii gminy.

6.2.2 Krajobraz kulturowy.

6.2.3 Zabytki nieruchome.

6.2.4 Zabytki ruchome.

6.2.5 Zabytki archeologiczne.

6.2.6 Dziedzictwo niematerialne.

6.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.

6.4 Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.

6.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gmin.

7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.

8. Założenia programowe.

8.1 Priorytety programu opieki.

8.2 Kierunki działań i zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Kielczygłów umożliwiające realizację przyjętych priorytetów.

9. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.

10. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.

11. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami.

12. Część graficzna programu opieki nad zabytkami.

1. Wstęp

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r o ochronie i opiece nad zabytkami tj. Dz.U z 2022 r. poz. 840, Art. 87 ust. 1 wprowadza obowiązek sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami na okres 4 lat. Program o którym mowa – GPONZ określa cele, dotyczące zachowania, opieki i zarządzania zabytkami na terenie gminy. Wg ustawy cele GPONZ obejmują:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

GPONZ jako dokument określający politykę gminy w zakresie działań zmierzających do zachowania obiektów lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, wskazuje jednocześnie uwarunkowania prawne i finansowe z uwzględnieniem zagadnień z dziedziny planowania przestrzennego. Jednym z założeń GPONZ jest także wskazanie instrumentów realizacji założeń programu oraz określenie zasad oceny jego realizacji.

Przedmiotowy, Gminny Program Opieki nad Zabytkami opracowano na potrzeby Gminy Kielczygłów, położonej w Powiecie Pajęczańskim w Województwie Łódzkim. Powierzchnia gminy liczy ok. 87,2 km² i obejmuje sołectwa: Beresie Duże, Beresie Małe, Brutus, Chorzew, Chruścicńskie, Dryganek Duży, Dryganek Mały, Dąbrowa, Glina Duża, Glina Mała, Gumnisko, Huta, Kielczygłów, Kielczygłów – Kolonia, Kielczygłów – Okupniki, Kielczygłówek, Kolonia Chorzew, Kule, Kuszyna, Lipie, Ławiana, Obrów, Osina Duża, Osina Mała, Otok, Pierzyny Duże, Pierzyny Małe, Podrwinów, Skoczylasy, Studzienica i Tuchań.

Gmina Kielczygłów charakteryzuje się nizinym ukształtowaniem terenu, w części północno – zachodniej głównie w miejscowości Kuszyna i Beresie Duże występują obszary zalesione, natomiast od wschodu w miejscowości Brutus zlokalizowany jest fragment kopalni odkrywkowej węgla brunatnego. Przeważającą działalnością, którą zajmują się mieszkańcy gminy Kielczygłów – w roku 2020 ich liczba wynosiła 3950 osób, jest rolnictwo – w szczególności uprawa zbóż.

Na terenie gminy brak jest obszarów chronionych środowiskowo w tym Natura2000, występują natomiast pojedyncze pomniki przyrody.

Niniejsze opracowanie dotyczy programu opieki nad zabytkami zinwentaryzowanymi na terenie Gminy Kielczygłów w okresie VI-VII 2021 r.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

2.1 Zarządzenie nr 12/2022 Wójta Gminy Kielczygłów z dnia 09.03.2022 w sprawie założenia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kielczygłów.

2.2 Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r o ochronie i opiece nad zabytkami tj. Dz.U z 2022 r. poz. 840, art. 87. 1

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

3.1 Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r o ochronie i opiece nad zabytkami tj. Dz.U z 2022 r. poz. 840

Ustawa określa m.in. zasady ochrony i opieki nad zabytkami - dziedzictwem stanowiącym wartość historyczną, będącą świadectwem działalności człowieka i przyrody. Przepisy ustawy dotyczą kluczowych zasad postępowania z zabytkami w tym:

- **Art. 4 – określa na czym polega ochrona zabytków, tj.** podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska,
- **Art. 5 – określa jaka jest rola właściciela lub posiadacza sprawującego opiekę nad zabytkiem,** polega ona na zapewnieniu warunków: naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury,
- **Art. 6 – określa co podlega ochronie bez względu na stan zachowania,** są to:
 - a) **zabytki nieruchome** w tym: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie, innymi zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
 - b) **zabytki ruchome** w tym: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery, wytwory techniki, zwłaszcza urządzenia, środki transportu oraz maszyny i narzędzia świadczące o kulturze materialnej, charakterystyczne dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujące poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, materiały biblioteczne, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479), instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieło oraz inne obiekty etnograficzne, przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
 - c) **zabytki archeologiczne** w tym: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

3.2 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U z 1997 r Nr 78 poz. 483 z późn.zm. w artykułach:

Art.5. Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art.6. 1. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.

2. Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.

Art.86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

3.3 Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, tj. Dz. U z 2022 poz. 559 w art. 7.1 wskazuje obowiązkowe działania własne gminy dotyczące m.in. ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, a także ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

3.4 Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tj. Dz.U z 2022 r. poz. 503. Aspekty ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego dotyczą także planowania przestrzennego. W szczególności art. 10.1 ustawy jw. wskazuje, elementy jakie powinny znaleźć się w dokumencie uchwalanym obligatoryjnie w każdej z gmin tj. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Studium określa kierunki dalszego rozwoju w gminie, co także dotyczy zachowania zabytków, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego, stanu dziedzictwa oraz dóbr kultury współczesnej. Oprócz

dokumentu Studium, ustawa opisuje zasady sporządzania i uchwalania aktów prawa miejscowego jakimi są plany zagospodarowania przestrzennego. W tychże planach wskazywane są strefy i obiekty podlegające ochronie konserwatorskiej z uwagi na ich wpis w rejestrze zabytków bądź ewidencji zabytków. Potencjalne inwestycje na obszarach bądź obiektach zabytkowych podlegają uzgodnieniu z właściwym, wojewódzkim konserwatorem zabytków. Od 2015 roku po wprowadzeniu tzw. „ustawy krajobrazowej” – w ustawie znalazły się także zapisy dotyczące uchwalania zasad umieszczania nośników reklamowych na obiektach bądź obszarach wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków.

3.5 Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu, tj. Dz.U z 2015 r. poz. 774 z późn. zm.

Przepisy przedmiotowej ustawy w sposób bezpośredni regulują zasady postępowania z zabytkami w zakresie estetyki zewnętrznej w odniesieniu do powierzchni reklamowych. W ustawie zdefiniowano pojęcia dotyczące nośników reklamowych oraz wskazano możliwości uchwalenia aktu prawa miejscowego, stanowiącego zasady estetyki przestrzeni publicznych w kontekście umieszczania reklam. W sposób szczególny odniesiono się do poszanowania obiektów zabytkowych oraz tych, usytuowanych w określonych strefach konserwatorskich. Przed uchwaleniem tzw. „uchwały krajobrazowej” w gminie, jej projekt wymaga uzgodnienia z właściwym, wojewódzkim konserwatorem zabytków.

3.6 Ustawa z dnia 7 lipca 1994 prawo budowlane tj. Dz.U z 2021 r. poz. 2351 z późn.zm.

W przepisach ustawy Prawo budowlane, ujęto regulacje dotyczące procesu budowlanego, w tym także obiektów zabytkowych. Ustawa określa m.in zasady projektowania, uzyskiwania odstępstw od określonych przepisów, rozbiórki oraz prowadzenia robót budowlanych przy obiekcie wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków. W myśl art. 39.1 ustawy, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę prowadzenie robót budowlanych przy obiektach lub obszarach wpisanych do rejestru zabytków, wymaga zezwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków. W przypadku rozbiórki obiektów zabytkowych, decyzja zezwalająca na ich rozbiórkę może być wydana po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków. W przypadku obiektów budowlanych oraz obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków lecz nie wpisanych do rejestru pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektonicznobudowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

3.7 Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami tj. Dz.U z 2021 poz. 1899. W art. 6 wskazuje, iż *opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* to jeden z celów publicznych a w art. 13 w zakresie „sprzedaży, zmiany lub darowizny bądź oddania w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków”. Art. 29 przedmiotowej ustawy zawiera zapisy dotyczące umów, w tym: „Jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można nałożyć, w razie potrzeby, na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w umowie”. Odnośnie trwałego zarządu w budynku wpisanym do rejestru zabytków zasady określa art. 45.2 W ustawie widnieją też zapisy dotyczące m.in. zasad podziału nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków – w art. 96 wpisano: „1. Podziału nieruchomości dokonuje się na podstawie decyzji wójta, burmistrza albo prezydenta miasta zatwierdzającej podział. 1a. W odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków decyzję, o której mowa w ust. 1, wydaje się po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podział tej nieruchomości.”

3.8 Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o prowadzeniu działalności kulturalnej, tj. Dz.U z 2020 r, poz. 194. W przedmiotowej ustawie art. 1.1 i art. 1.2 wskazano, iż działalność kulturalna to upowszechnianie i ochrona kultury a „Państwo sprawuje mecenat nad działalnością kulturalną polegający na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych, a także opieki nad zabytkami i ochrony dziedzictwa narodowego w Rzeczypospolitej Polskiej i za granicą”. Art. 14a stanowi, iż „tworzy się wykaz obiektów stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, w których prowadzona jest, jako podstawowa, działalność kulturalna lub które dla takiej działalności zostały wybudowane i nie mogą być przeznaczone do prowadzenia wyłącznie innej działalności podstawowej. Do

wykazu wpisuje się obiekty stanowiące obiekty budowlane w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2019 r. poz. 1186, z późn. zm.1) 2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, wykaz obiektów, o którym mowa w ust. 1, oraz tryb zgłaszania obiektów w celu wpisania ich do wykazu, uwzględniając wartości historyczne lub zabytkowe tych obiektów, a także ich pierwotne przeznaczenie na cele kulturalne.”

3.9 Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach, tj. Dz.U z 2020 r, poz. 902. Ustawa definiuje działalność muzeum jako jednostki organizacyjnej. Art. 2 określa cele jakie realizowane są przez muzea, m.in. w zakresie gromadzenia zabytków, katalogowania i naukowego opracowywania zbiorów ich zabezpieczanie i konserwację, organizowanie wystaw, ekspedycji naukowych, prowadzenie działalności edukacyjnej itp. Art. 20 reguluje aspekty zbycia i pierwokupu zabytków przez jednostki muzealne.

3.10 Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, tj. Dz.U z 2019 r, poz. 1479. Przepisy zawarte w ustawie dotyczą ogólnych zasad funkcjonowania bibliotek. Art. 3.1 stanowi, iż „Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej”.

3.11 Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tj. Dz.U z 2022 r, poz. 916

Niniejsza ustawa odnosi się m.in. do pojęcia „krajobrazu kulturowego” oraz zabytkowych założeń zieleni – art. 19 oraz wskazuje zasady uchwalania planów ochrony ww terenów. Przepisy ustawy wskazują także konieczność uzyskania zezwolenia od wojewódzkiego konserwatora zabytków w przypadku konieczności usunięcia drzew z nieruchomości objętych ochroną na mocy wpisu do rejestru zabytków – art. 83a.

3.12 Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska, tj. Dz.U z 2021 r, poz. 1973 z późn. zm. Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Dotyczy to także ochrony krajobrazu w kontekście dziedzictwa kulturowego.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Na szczeblu krajowym uwarunkowania dotyczące ochrony obiektów zabytkowych oraz dziedzictwa kulturowego zawarto m.in. w obowiązujących dokumentach:

4.1 Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

W perspektywie do roku 2030, cel nadrzędny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 to wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Uzupełniają go 3 cele szczegółowe:

- 1) Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
- 2) Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- 3) Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Odnosząc się do realizacji celu szczegółowego nr 2 w aspekcie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenia i zachowywania dóbr kultury, w Strategii wskazano, iż podstawowym warunkiem pozwalającym na aktywne uczestnictwo w kulturze jest dostępność dziedzictwa, w tym m.in. wykorzystywanie jego potencjału na potrzeby budowania kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty. Powyższe może przejawiać się poprzez inwestowanie m.in. w dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, muzea, promocję dziedzictwa wpisanego na listę UNESCO, pomniki historii oraz rozwój turystyki kulturowej z wykorzystaniem Europejskich Szlaków Kulturowych.

Wg SRKS2030 jednym z zasadniczych zadań Państwa jest inwestowanie w zachowanie obiektów zabytkowych oraz usprawnianie systemu ich ochrony. Do osiągnięcia tego celu przyczyni się realizacja projektu strategicznego pn. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami (KPOZOZ)

4.2 Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 którego głównym celem jest *Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami*. W ramach KPOZOZ 2019–2022 realizowane będą następujące cele szczegółowe:

Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w tym:

Na poziomie lokalnym

· szkolenia dla JST, w tym pracowników merytorycznych, w zakresie zarządzania dziedzictwem z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego,

· budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa na poziomach lokalnym, regionalnym i centralnym. Realizacja poprzez budowę portalu internetowego w celu dostarczania wiedzy i publikacji informacji z zakresu dziedzictwa i jego ochrony oraz możliwości wykorzystania jego potencjału z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych,

· merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach. Realizacja na podstawie czterech kierunków interwencji tj. :

- tworzenie centrów kompetencji ds. uwzględniania dziedzictwa kulturowego w procesach rewitalizacyjnych,
- pilotaż szkoleń przedstawicieli wybranych gmin prowadzących lub planujących rewitalizację zasobu dziedzictwa kulturowego,
- wsparcie gmin tworzących bądź aktualizujących gminne programy rewitalizacji przez wspólne przeprowadzenie procesu identyfikacji dziedzictwa, szacowanie jego wartości i wskazanie właściwych sposobów jego ochrony i zagospodarowania w procesach rewitalizacyjnych,
- organizacja konkursu „Twój dom – dialog z tradycją”, z myślą o wsparciu procesów harmonijnego rozwoju i poprawy krajobrazu kulturowego.

· konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrożenie programu opieki nad zabytkami, mający na celu promocję i upowszechnianie najlepszych wzorców, przede wszystkim w zakresie opracowywania i wdrażania gminnych programów opieki nad zabytkami, rozumianych jako dokumenty strategiczne w kontekście ochrony i zarządzania dziedzictwem i krajobrazem kulturowym oraz kształtowania ładu przestrzennego przez samorząd lokalny.

Na poziomie centralnym

- Wspieranie rozwijania kompetencji zawodowych przez pracowników służb konserwatorskich,
- Ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich,
- Wsparcie działań dokumentacyjnych zasobu zabytkowego,
- Powołanie Centrum Architektury Drewnianej.

Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami

- merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami,
- Upowszechnianie standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych,
 - podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.
- Podniesienie bezpieczeństwa zabytków ruchomych przez sprzyjanie intensyfikacji współpracy z opiekunami zabytków przez właściwe służby i instytucje

Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego w tym:

- upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości,
- kampania społeczno-edukacyjna w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, mająca budować świadomość społeczną w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego i przywracania ładu przestrzennego oraz profilaktyki i ochrony dziedzictwa przed działaniami przestępczymi (m.in. wandalizmem, dewastacją, nielegalną rozbiórką zabytkowej architektury, grabieżą stanowisk archeologicznych, kradzieżą i przemytem zabytków ruchomych),
 - tworzenie narzędzi edukacyjnych dla szkół i instytucji kultury, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, mające na celu tworzenie nowych, bardziej zróżnicowanych materiałów edukacyjnych dla szkół oraz prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla młodzieży,
 - tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami,

· Program dotacyjny dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie, budowania świadomości lokalnej, a także włączania społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kultury.

4.3 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

KPZK2030 określa się jako najważniejszy dokument strategiczny, dotyczący planowania przestrzennego w kraju. Jednym z sześciu obranych celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w horyzoncie roku 2030, w dokumencie KPZK2030 jest m.in. *kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski*. Jako przedmiot badania wskazany do osiągnięcia tego celu podano „Wzrost procentowy powierzchni obszarów chronionych w ramach dwóch ustaw: o ochronie przyrody oraz ochronie zabytków i opiece nad zabytkami” a sposobem monitorowania postępu będą dane pozyskane z GUS oraz z Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Ponadto działanie polegające na wprowadzeniu gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej obejmuje m.in. uspołecznienie procesów planistycznych. Ma ono na celu wspomaganie integracji zarządzania krajobrazem kulturowym odziedziczonym z zarządzaniem obiektami ochrony obszarowej, ochroną wartości symbolicznych mogących być podstawą potencjału rozwoju regionów, takich jak sylweta miasta i obiektu zabytkowego, obiektów istotnych dla dziedzictwa kulturowego społeczności lokalnych. Działania będą dotyczyły także koordynowania przedsięwzięć związanych z rozwojem regionów i obszarów turystycznych oraz systemów rekreacyjnych w obszarach cennych przyrodniczo i atrakcyjnych turystycznie w celu ograniczenia presji ze strony turystyki m.in. na tereny cenne przyrodniczo, krajobrazowo oraz objęte ochroną konserwatorską.

5. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Dokumenty z poziomu województwa

5.1 Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020 – 2023

Program uwzględnia cele i zadania Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 – podstawowego dokumentu określającego zadania, cele i perspektywę realizacji aspektów konserwatorskich w kraju. WPONZ obejmuje województwo łódzkie w jego granicach administracyjnych. Celem strategicznym programu jest: *zachowanie dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego regionu jako istotnej części spuścizny dziejowej*

Program realizuje cele określone w art. 87 ust. 2 ustawy, a w szczególności:

- Włączanie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- Określanie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Przedmiotowy program jest instrumentem realizacji działań dedykowanych zabytkom w wojewódzkich dokumentach strategicznych (Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020) Określa warunki włączania zabytków w procesy gospodarczego rozwoju regionu przy udziale różnych podmiotów, w tym gospodarczych.

5.2 Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Przedmiotowa strategia jest najważniejszym dokumentem samorządu wojewódzkiego, określającym wizję i cele polityki regionalnej w sferach: gospodarczej, społecznej i przestrzennej, określającym działania ich realizacji. Dokument strategii odnosi się do wielu aspektów i założeń kontynuacji procesu rozwojowego całego województwa. Zdiagnozowane wyzwania w odniesieniu do ochrony zabytków dotyczą m.in.:

- postępującej presji urbanizacyjnej. Dotyczy ona m.in. braku ładu przestrzennego w tym rozprzestrzeniania się zabudowy w niekontrolowany sposób. Wpływ rozwoju gospodarczego w szczególności budowa obiektów przemysłowych bez analizy ich wpływu na otoczenie powoduje dysharmonię krajobrazu poprzez tworzone dominanty. Negatywne skutki takiego działania odnoszą się do degradacji cennych kulturowo krajobrazów oraz zaburzania ekspozycji widokowych w m.in. zabytków i panoram historycznych jednostek osadniczych,
- degradacji układów i struktur funkcjonalno – przestrzennych w ośrodkach historycznych. Wg SRWŁ2030 w aspekcie tym występuje sukcesywny zanik czytelności cech specyficznych układów struktur zabytkowych, głównie za sprawą niekontrolowanego rozprzestrzeniania się zabudowy oraz „braku harmonii w sposobie jej komponowania”. Efektem tego typu działań jest zubożenie krajobrazu kulturowego oraz degradację założeń ruralistycznych. Zdiagnozowane zagrożenia odnoszą się także do możliwości zachowania panoram widokowych w szczególności w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego i fizjonomii krajobrazu.

W celach operacyjnych SRWŁ2030 określono m.in.:

Cel operacyjny nr 3.2 – ochrona i kształtowanie krajobrazu: dokument wskazuje m.in., iż utrzymanie wartości krajobrazu kulturowego będzie wymagało szeregu działań ochronnych, ukierunkowanych m.in. na zachowanie kompletności i integralności zasobu. Ponadto realizacja procesów rewitalizacji będzie miała kluczowe znaczenie w zakresie ratowania zdegradowanych zasobów dziedzictwa kulturowego. Obrane kierunki działań w mające pomóc w osiągnięciu tego celu to:

- „zachowanie kompletności i integralności zasobu jako czynnika definiującego krajobraz kulturowy i tożsamość regionalną, ze szczególnym uwzględnieniem pomników historii, zabytków reprezentatywnych, historycznych jednostek przestrzennych oraz unikatowych komponentów dziedzictwa m.in. przemysłowego, związanego z komunikacją, sakralnego, rezydencjalnego, filmowego, mniejszości narodowych, drewnianego,
- wykorzystanie potencjału dziedzictwa do celów użytkowych (w tym komercyjnych) i promocyjnych (rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie obiektów zagrożonych i nieużytkowanych m.in. na funkcje kulturalne, naukowo-edukacyjne, turystyczne i rekreacyjne, zapewnienie należytego stanu zachowania zwłaszcza unikatowych komponentów) z uwzględnieniem walorów krajobrazowych i przyrodniczych,
- zwiększenie skali i skuteczności ochrony zasobów kulturowych, w tym wspieranie projektów rewitalizacji zabytków, rozszerzenie możliwości finansowania, wspieranie alternatywnych form finansowania dziedzictwa kulturowego, np. finansowanie społecznościowe,
- inwentaryzacja i promocja lokalnych form architektonicznych zabudowy, promowanie wiedzy o architekturze, przygotowanie katalogów wzorów projektowania form nowej architektury (zgodnej z tradycją lokalną) wpisanej w kontekst krajobrazowy”.

5.3 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi.

Przedmiotowe opracowania zostały przyjęte uchwałą nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 roku w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest wyrazem polityki przestrzennej samorządu województwa. Plan określa cele i kierunki rozwoju przestrzennego regionu w perspektywie 2030 z uwzględnieniem założeń Strategii rozwoju województwa. Dokument zawiera m.in. wnioski z okresowej oceny planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego z lat ubiegłych. Zaobserwowane zmiany dotyczą: zmian legislacyjnych, ustalenia nowych dokumentów strategicznych szczebla krajowego i regionalnego oraz nowych uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych i społeczno-gospodarczych w regionie łódzkim, m.in. w zakresie: transportu, środowiska, sieci osadniczej i dziedzictwa kulturowego m.in. PZPWŁ

zawiera szeroki opis dziedzictwa kulturowego występującego na terenie województwa. Opis dotyczy m.in. zasobów i wartości, zabytkowych układów przestrzennych – urbanistycznych i ruralistycznych, unikatowych ośrodków historycznych, miast związanych z przemysłem włókienniczym, miast – ogrodów, zespołów sakralnych, budownictwem drewnianym, związanym z tradycyjną gospodarką wiejską, zespołów rezydencjonalnych, budownictwa obronnego, tradycji regionalnych czy dóbr kultury współczesnej. Ponadto w PZPWŁ przeprowadzono analizę z zakresu zagadnień ochrony dziedzictwa kulturowego. Wnioski z analizy są takie, że część terenów, zawierających obiekty i zespoły o wyjątkowych walorach i zasobach krajobrazowo – kulturowych wymagają wzmocnienia obszarowej ochrony prawnej. Także w aspekcie turystycznym zwrócono uwagę, iż podnosi się atrakcyjność turystyczna obiektów dzięki zrealizowanym renowacjom i rewitalizacjom. W podsumowaniu czytamy, iż krajobraz województwa jest słabo zróżnicowany, dominują w nim powierzchniowo krajobrazy przyrodniczo-kulturowe ukształtowane przez rolnictwo. Najwyższe wartości prezentują tereny najcenniejsze pod względem przyrodniczym a także o cechach zabytkowych.

Dokumenty z poziomu powiatu

5.4 Strategia Rozwoju Powiatu Pajęczańskiego na lata 2014-2020

Jak określono we wstępie dokumentu, Strategia rozwoju Powiatu Pajęczańskiego na lata 2014-2020 jest jednym z najważniejszych dokumentów planistycznych jednostki samorządu terytorialnego. Dokument opracowano w celu wskazania silnych i słabych stron powiatu oraz określenia kierunków jego rozwoju. Wg SRPP na lata 2014-2020 do najważniejszych zabytków na terenie powiatu pajęczańskiego zalicza się:

- Dwór Obronny w Siemkowicach,
- Barokowy Dworek w Radoszewicach,
- Kościół św. Marcina w Siemkowicach,
- Kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Radoszewicach,
- Pomnik Przyrody Lipa szerokolistna 700 letnia w Siemkowicach,
- Cmentarz ewangelicki w Janowie /k. Zamościa,
- Obora podworska w Marzęcicach,
- Kościół p.w. Opatrzności Bożej w Strzelcach Wielkich,
- Kościół p.w. Św. Marcina w Wiewcu,
- Kościół Parafialny Rzymsko – Katolicki p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z cudownym obrazem Pajęczańskiej Matki Kościoła w Pajęcznie,
- Cmentarz Rzymsko- Katolicki z I połowy XIX wieku w Pajęcznie,
- Dom przy ul. Kościuszki 41/43 – początek XX wieku w Pajęcznie,
- Kaplica Rzymsko – Katolicka z początku XX wieku w Pajęcznie,
- Lipa drobnolistna 700 – letnia w Pajęcznie,
- Cmentarz Rzymsko –Katolicki w Makowiskach,
- Kościół p.w. Św. Bartłomieja w Makowiskach,
- Park podworski w Makowiskach,
- Kościół Rzymsko – Katolicki w Jankach,
- Kapliczka Rzymsko – Katolicka w Łęczach,
- Kościół parafialny w Stróży,
- Kościół parafialny w Białej,
- Cmentarz parafialny w Rzaśni,
- Pozostałości dworu obronnego w Białej,
- Zabytkowy dworek w Kiełczygłowie,

- Kapliczka przydrożna w Osinie Małej,
- Zabytkowe drzewa w Kulach i Otoku,
- Pałac Męcińskich z XVII w w Działoszynie,
- Kościół. Św. Marii Magdaleny z 1787 roku w Działoszynie,
- Dzwonnica – mur z XV w. – kościół w Nowej Brzeźnicy,
- Kościół parafialny rzymsko – katolicki w Dworszowicach Kościelnych,
- Brama Cmentarna z 1836r. – cmentarz w Nowej Brzeźnicy,
- Cmentarz w Dworszowicach Kościelnych,
- Zespół dworsko – parkowy w Dubidzach,
- Kościół parafialny w Sulmierzycach,
- Zespół Dworski w Chorzenicach,
- Pałac w Woli Wydrzynej.

W strategii zawarto także informacje dotyczące Załęczańskiego Parku Krajobrazowego.

6. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

6.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

Dokumenty strategiczne i plany odnowy

6.1.1 Strategia Rozwoju Gminy Kielczygłów

Strategię Rozwoju Gminy Kielczygłów opracowano w roku 1999 bez określania horyzontu czasowego. W przedmiotowym dokumencie aspekty dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami ograniczają się do jednej wzmianki na temat nieistniejącego wiatraka. Inne elementy z tej dziedziny nie zostały omówione.

6.1.2 Plany odnowy miejscowości

Lokalne władze samorządowe podejmują działania o charakterze rewitalizacyjnym, zmierzające do wprowadzania zmian oraz ułatwienie pozyskiwania funduszy zewnętrznych w niektórych miejscowościach tworzących gminę. Dotychczas opracowano:

- Plan odnowy miejscowości Kielczygłów na lata 2007-2013,
- Plan odnowy miejscowości Chorzew na lata 2007-2013,
- Plan odnowy miejscowości Huta na lata 2011-2020,
- Plan odnowy miejscowości Kielczygłówek na lata 2011-2020.

Dokumenty planistyczne

6.1.3 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

W gminie Kielczygłów obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

Lp.	Tytuł uchwały	Powierzchnia (ha)	obowiązuje od
1	Uchwała Nr VI/43/2003 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 19 maja 2003 r. w sprawie zmiany w miejscowym, ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Kielczygłów.	4,1248	26 lipiec 2003 r.

2	Uchwała Nr VI/44/2003 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 19 maja 2003 r. w sprawie zmiany w miejscowym, ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Kielczygłów.	1,9887	26 lipiec 2003 r.
3	Uchwała Nr VII/47/2003 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 30 czerwca 2003 r. w sprawie zmian w miejscowym, ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Kielczygłów.	0,8743	30 sierpień 2003 r.
4	Uchwała Nr XI/63/2003 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie zmiany fragmentów miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Kielczygłów wynikających z założeń techniczno – ekonomicznych budowy Odkrywki Szczerców	162,0842	30 kwiecień 2004 r.
5, 6 7	Uchwała Nr V/25/2007 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 23 marca 2007r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kielczygłów	578,9049	10 czerwiec 2007 r.
	Uchwała Nr V/25/2007 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 23 marca 2007r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kielczygłów	6522,0291	10 czerwiec 2007 r.
	Uchwała Nr V/25/2007 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 23 marca 2007r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kielczygłów	493,8639	10 czerwiec 2007 r.
8	Uchwała nr XX/113/2009 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Chorzew w Gminie Kielczygłów	0,2551	23 lipiec 2009 r.
9	Uchwała Nr XXIX/197/2013 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 26 września 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek nr ewid. 632, 633 i 634 położonych w obrębie geodezyjnym Kielczygłów Okupniki w gminie Kielczygłów	2,3709	22 listopad 2013 r.
10	Uchwała Nr XXIX/195/2013 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 26 września 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach geodezyjnych: Beresie Duże, Brutus, Chorzew, Dąbrowa, Dryganek, Glina Duża, Glina Mała, Gumnisko, Huta, Kielczygłów Okupniki, Kielczygłów, Kielczygłówek, Kule, Kuszyna, Ławiana, Obrów, Osina Mała i Duża, Otok, Pierzyny Duże i Małe, Podrwinów, Skoczylasy, Studzienica, Tuchań w gminie Kielczygłów	902,8059	27 listopad 2013 r.
11	Uchwała Nr XXXV/241/2014 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 12 września 2014 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w gminie Kielczygłów	6,6859	6 listopad 2014 r.

12	Uchwała nr XXXV/242/2014 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 12 września 2014 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek nr ewid. 601/2, 605, 625, 627, 628 oraz części działek nr ewid. 601/1, 602, 603/1, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 648, 1785, 1786, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 847/1, 848 i 849, położonych w obrębie geodezyjnym Chorzew	26,3541	3 listopad 2014 r.
----	---	---------	--------------------

Tabela 1. Zestawienie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Kielczygłów.
Źródło: SIP Gminy Kielczygłów

6.1.3.1 Analiza zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego

Ustalenia zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego w Gminie Kielczygłów zawarto m.in. w:

- **Uchwale Nr VI/43/2003 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 19 maja 2003 r** – ustalono obowiązek „uzgadniania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu projektowanej inwestycji z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Łodzi” w § 6.1 oraz „warunek ochrony środowiska kulturowego: 1) ustala się obowiązek zapewnienia na koszt inwestora stałego nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi związanymi z realizacją planowanej inwestycji” w § 9,
- **Uchwale Nr VII/47/2003 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 30 czerwca 2003 r** – ustalono, iż „w przypadku znalezienia przy prowadzeniu prac ziemnych przedmiotu archeologicznego lub wykopaliska, należy o tym niezwłocznie powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi a obiekt jednocześnie ochronić do czasu wydania przez WKZ stosownej decyzji” § 9.1,
- **Uchwała Nr VII/47/2003 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 30 czerwca 2003 r**, podobnie jak w poprzednio wymienionej uchwale Rady Miejskiej, wprowadzono obowiązek, iż w przypadku znalezienia przy prowadzeniu prac ziemnych przedmiotu archeologicznego lub wykopaliska, należy o tym niezwłocznie powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi a obiekt jednocześnie ochronić do czasu wydania przez WKZ stosownej decyzji § 9.1,
- **Uchwale Nr XI/63/2003 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 30 grudnia 2003 r**, ustalono zasady ochrony środowiska kulturowego, w tym § 13, w którym określono: „a) przenoszenie ich w miarę możliwości na inne miejsca przed podjęciem budowy zwałowiska zewnętrznego nadkładu Odkrywki Szczerców, b) przeprowadzenie wyprzedzającej dokumentacji obiektów, c) w przypadku wystąpienia zabytków i stanowisk archeologicznych winny zostać podjęte badania ratownicze, wszelkie odkryte w trakcie prac ziemnych przedmioty zabytkowe, obiekty nieruchome oraz nawarstwienia kulturowe podlegają ochronie prawnej w myśl przepisów ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz. U. nr 10 poz.48, z późniejszymi zmianami) d) inwestor finansuje ratownicze badania archeologiczne oraz zobowiązany jest do powiadomienia Wojewódzkiej Służby Ochrony Zabytków W Łodzi, Delegatura w Piotrkowie Tryb. o terminie rozpoczęcia i zakończenia prac ziemnych z 7-dniowym wyprzedzeniem, celem zorganizowania nadzoru archeologiczno-konserwatorskiego (podstawa prawna: rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 11 stycznia 1994 r. Dz. U. nr 16 poz.55)”,
- w **Uchwale nr XX/113/2009 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 22 maja 2009**, zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej odnoszą się do przepisu w § 6, pkt 3) lit. a) w przypadku prowadzenia prac ziemnych należy postępować zgodnie z przepisami o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- w **Uchwale nr XXIX/197/2013 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 26 września 2013 r**, zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej określono w § 6 1) w granicach obszaru objętego planem nie znajdują się żadne zabytki nieruchome znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków; 2) w przypadku odkrycia, w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych, przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, obowiązuje postępowanie zgodnie z przepisami odrębnymi,

- w **Uchwale nr XXIX/195/2013 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 26 września 2013 r** wskazano:

§ 6. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) w granicach obszaru objętego planem, nie znajdują się żadne zabytki nieruchome nie będące zabytkami archeologicznymi ujęte w gminnej ewidencji zabytków;
- 2) wszystkie zabytki archeologiczne wyznaczone w granicach obszaru objętego planem znajdują się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) dla zabytków, określonych w punkcie 1, wyznacza się strefę ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, w której wszelkie działania wymagają postępowania zgodnego z przepisami odrębnymi odnoszącymi się do zabytków archeologicznych;
- 4) wyznacza się, strefę ochrony konserwatorskiej obserwacji archeologicznej, w której wszelkie inwestycje związane z prowadzeniem prac ziemnych wymagają postępowania zgodnego z przepisami odrębnymi odnoszącymi się do zabytków archeologicznych.

- w **Uchwale nr XXXV/241/2014 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 12 września 2014 r** określono:

§ 8. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) w granicach obszaru objętego planem nie znajdują się żadne zabytki nieruchome znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków;
- 2) w przypadku odkrycia, w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych, przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, obowiązuje postępowanie zgodnie z przepisami odrębnymi.

- w **Uchwale nr XXXV/242/2014 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 12 września 2014 r** określono:

§ 8. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) w granicach obszaru objętego planem, nie znajdują się żadne zabytki nieruchome nie będące zabytkami archeologicznymi ujęte w gminnej ewidencji zabytków;
- 2) zabytki archeologiczne wskazane w granicach obszaru objętego planem znajdują się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) dla zabytków określonych w punkcie 2 wyznacza się strefę ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, w której wszelkie działania wymagają postępowania zgodnego z przepisami odrębnymi odnoszącymi się do zabytków archeologicznych;
- 4) wyznacza się, strefę ochrony konserwatorskiej obserwacji archeologicznej, w której w przypadku realizacji inwestycji związanych z robotami ziemnymi, nakazuje się przeprowadzenie badań archeologicznych w formie nadzoru.

- Liczne odniesienia do aspektów konserwatorskich zawarto w **uchwale Nr V/25/2007 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 23 marca 2007r**, gdzie w § 8, pkt 11 ustalono:

Dla całego obszaru objętego planem:

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- strefa obserwacji archeologicznej:

dla terenów objętych strefą występowania stanowisk archeologicznych przed przystąpieniem do wykonywania prac ziemnych związanych z zabudową i zagospodarowaniem terenu oraz zalesieniem wymagane jest uzyskanie zgody służb ochrony zabytków, roboty ziemne mogą być prowadzone na terenie stanowiska archeologicznego po uzyskaniu zgody służb ochrony zabytków, które określą zakres i sposób ochrony danego stanowiska,

- dla obiektów architektury będących w ewidencji konserwatorskiej:

- cmentarz w miejscowości Kielczygłów,
- zespół dworca PKP i zespół domu PKP w miejscowości Chorzew,
- zespół domu PKP w miejscowości Tuchań,

- szkoła w miejscowości **Huta**,
- kapliczki rzymsko-katolickie w miejscowości **Obrów i Otok**,
- kapliczka rzymsko-katolicka murowana XVIII/Xix. w miejscowości **Osina Mała**,
- domy, zagrody, chałupy, stodoły, obory.

- wymienione w założeniach szczegółowych dla poszczególnych miejscowości, prace związane z remontem, z przebudową tych obiektów wymagają uzgodnień ze służbami ochrony zabytków.

Dla wszystkich miejscowości na terenie objętym planem, w których występują stanowiska archeologiczne ustalono:

- na terenie stanowisk archeologicznych (wskazanych na rysunku planu) roboty ziemne mogą być prowadzone po uzyskaniu zgody służb ochrony zabytków, które określą zakres i sposób ochrony danego stanowiska,
- na terenach strefy ochrony archeologicznej (wskazanych na rysunku planu) przed przystąpieniem do wykonywania prac ziemnych związanych z zabudową i zagospodarowaniem terenu oraz zalesieniem wymagane jest uzyskanie uzgodnienia służb ochrony zabytków.

6.1.3.2 Wykaz obiektów będących pod ochroną na mocy zapisów planu miejscowego uchwały Nr V/25/2007 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 23 marca 2007r

W miejscowości **Kielczygłów** w § 9.1, pkt 5)

- cmentarz rzymsko-katolicki z ok.1925 roku,
- domy przy ul. Piotrkowskiej 1, 5, 6, 7, 13, 16,
- domy przy ul. Tysiąclecia 6, 7,
- domy przy ul. Zielonej 1, 2, 4, 5, 6, 8,
- domy przy ul. Świerczewskiego 9,
- biblioteka przy ul. Świerczewskiego.

W miejscowości **Kielczygłów – Okupniki** w § 9.1, pkt 5)

- dom – Kielczygłów Kolonia 28,
- zagroda z domem i oborą – Kielczygłów Kolonia 29,
- stodoła – Kielczygłów Kolonia 32.

W miejscowości **Studzienica** w § 11.1, pkt 5)

- dom – Studzienica 40,
- chałupy – Studzienica 3, 42.

W miejscowości **Skoczylasy** w § 12.1, pkt 5)

- domy – Skoczylasy 13, 14, 33,
- chałupa – Skoczylasy 32.

W miejscowości **Chruścińskie** w § 13.1, pkt 5)

- domy – Chruścińskie 1, 9, 45, 54, 63, 64, 97,
- zagroda z domem, stodołą, oborą – Chruścińskie 100,
- piekarnia (nieużytkowana) – Chruścińskie 62.

W miejscowości **Ławiana** w § 14.1, pkt 5)

- domy – Ławiana 3, 12,
- zagroda z domem, oborą, stodołą – Ławiana 8,

- dom z oborą – Ławiana 9.

W miejscowości **Chorzew** w § 15.1, pkt 5)

- zespół dworca PKP z ok. 1928 roku, w tym: dróżniczówka murowana z 1930r.,
- dworzec murowany z 1928r.,
- dom murowany z 1928r.,
- budynek gospodarczy drewniany z 1928r.,
- przeładownia murowana z 1928r.,
- szalet murowany z 1928r.,
- zespół domu PKP z ok.1930 roku, w tym: budynek gospodarczy murowany z ok.1930r.,
- dom murowany z ok.1930r.,
- zagroda z domem, oborą – Chorzew 144,
- chałupa – Chorzew 172.

W miejscowości **Tuchań** w § 16.1, pkt 5)

- zespół domu PKP z l.30-tych XX w. w tym: budynek gospodarczy murowany lata 30-te XXw.,
- dom murowany l.30-te XXw.,
- domy – Tuchań 2, 21, 31,
- dom z oborą – Tuchań 14.

W miejscowości **Podrwinów** w § 17.1, pkt 4)

- domy – Podrwinów 5, 18,
- przy ul. Piotrkowskiej 1, 5, 6, 7, 13, 16.

W miejscowości **Gumnisko** w § 18.1, pkt 4)

- dom – Gumnisko 4,
- chałupa – Gumnisko 3.

W miejscowości **Osina Duża i Mała** w § 19.1, pkt 5)

- kapliczka rzymsko-katolicka – murowana z XVIII/XIX w.,
- dom PKP,
- zagroda z domem i oborą – Osina Mała 6,
- obory – Osina Duża 7, 21.

W miejscowości **Dryganek** w § 20.1, pkt 5)

- domy – Dryganek 9, 12, 13, 20,
- chałupa – Dryganek 11,
- stodoła – Dryganek 24,
- zagroda z domem i oborą – Dryganek 27.

W miejscowości **Kule** w § 21.1, pkt 5)

- obora – Kule 10.

W miejscowości **Otok** w § 22.1, pkt 5)

- zagroda z chałupą, stodołą, oborą – Otok 7,
- chałupa – Otok 5,

- stodoła – Otok 1.

W miejscowości **Brutus** w § 23.1, pkt 5)

- zagroda z oborą, stodołą – Brutus 6, 43,
- zagroda z chałupą, oborą, stodołą – Brutus 26,
- zagroda z chałupą, stodołą – Brutus 28, 40,
- zagroda z chałupą, oborą – Brutus 42,
- chałupy – Brutus 32, 33, 36, 37, 38, 49, 51,
- obora – Brutus 13,
- stodoła – Brutus 31,
- stodoła z oborą – Brutus 35.

W miejscowości **Glina Duża** w § 25.1, pkt 5)

- domy – Glina Duża 19, 23, 32, 33,
- chałupa – Glina Duża 17,
- piwnica – Glina Duża 15.

W miejscowości **Obrów** w § 26.1, pkt 5)

- przydrożna kapliczka rzymsko-katolicka murowana z ok.1928 r.,
- domy – Obrów 12, 41, 51, 63.

W miejscowości **Dąbrowa** w § 27.1, pkt 5)

- stodoła – Dąbrowa 5.

W miejscowości **Pierzyny** w § 28.1, pkt 5)

- domy – Pierzyny 11, 12,
- zagroda z domem, oborą, piwnicą – Pierzyny 2,
- zagroda z domem, stodołą – Pierzyny 14,
- chałupa – Pierzyny 27.

W miejscowości **Huta** w § 29.1, pkt 5)

- szkoła murowana l.30-te XX w.
- domy – Huta 7, 10, 15, 21,
- chałupa – Huta 11.

W miejscowości **Kruszyna** w § 29.1, pkt 5)

- domy – Kuszyna 30, 32,
- zagroda z chałupą, oborą – Kuszyna 4,
- obora – Kuszyna 20.

6.1.4 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kielczygłów

Opracowanie SUiKZP Gminy Kielczygłów przyjęto uchwałą nr XXXIII/226/2014 Rady Gminy Kielczygłów w dniu 31 marca 2014 r, jako zmianę uchwały nr XXIII/153/2013 Rady Gminy Kielczygłów z dnia 31 stycznia 2013 r. w sprawie: przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kielczygłów. W przedmiotowym dokumencie zawarto liczne odniesienia do kontekstu ochrony zabytków w gminie. W rozdziale pt. „Stan dziedzictwa kulturowego” opisane zostało zagadnienie środowiska kulturowego, jako wytworzone przez człowieka wartości materialne i duchowe a także wytwory przyrody. W Studium powołano się na zapisy Miejscowego planu zagospodarowania

przestrzennego Gminy Kielczygłów przyjętego uchwałą Nr V/25/2007 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 23 marca 2007 r., zmienionym uchwałą Nr XXIX/196/2013 Rady Gminy w Kielczygłowie z dnia 26 września 2013 r. i wskazano, obiekty wpisane do rejestru zabytków. Ponadto Studium wskazuje także obiekty wpisane do ewidencji zabytków. Szczegóły dotyczące rejestru zabytków i ewidencji zabytków opisano w pkt. 5.2.3 i 5.4 niniejszego opracowania. Dokument Studium zawiera także informacje nt. stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w gminie. Wykaz stanowisk zawarto w pkt. 5.2.5 przedmiotowego opracowania.

W rozdziale pt. „Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej” opisano cele i przedmiot ochrony. W Studium określono podstawowe zasady ochrony oraz zaproponowano wprowadzenie na terenie gminy stref ochrony konserwatorskiej:

· **Strefa A – ścisłej ochrony konserwatorskiej**, obejmująca obiekty wpisane do rejestru zabytków tj. dwór w Kielczygłowie i kapliczkę rzymsko-katolicką w Osinie. Ponadto do strefy ścisłej zaproponowano włączenie zespołu dworca i domu PKP w Chorzewie. Przyjęto, iż w strefie A obowiązuje priorytet zachowania, odtwarzania i eksponowania walorów zabytkowych a wszelkie ingerencje inwestycyjne wymagają stosowania przepisów odrębnych. W granicach strefy określono obowiązek:

- zachowania i konserwacji zabudowy zabytkowej,
- zachowania komponowanych układów terenowych i zaprojektowanej zieleni,
- ochrony historycznie ukształtowanych granic.

Ponadto Studium określa, iż wykorzystanie zabytku wpisanego do rejestru na cele użytkowe może odbywać się wyłącznie w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, stosownie do historycznej funkcji.

Strefa OW – obserwacji i ochrony archeologicznej

Studium wskazuje iż, na terenach strefy z uwagi na możliwość odkrycia obiektów mogących stanowić zabytki archeologiczne, należy przyjąć odpowiednią technologię prowadzenia prac ziemnych. W przypadku odkrycia obiektów mogących stanowić zabytki archeologiczne należy podjąć badania archeologiczne.

Stanowiska archeologiczne

Na terenie zabytków archeologicznych, wskazanych w Studium, wszelkie działania związane z robotami ziemnymi lub zmianą zagospodarowania muszą odbywać się zgodnie z przepisami odrębnymi.

SUiKZP Gminy Kielczygłów ustala także wytyczne i zasady ochrony zapewniające ochronę i opiekę nad zabytkami. Przedmiotowe wytyczne wyrażono następująco:

· obiekty o walorach historycznych będące charakterystycznymi elementami historycznej zabudowy, zwłaszcza obiekty wpisane do ewidencji i rejestru zabytków oraz występujące w ramach historycznych układów należy przewidzieć do trwałej adaptacji, z zachowaniem tradycyjnych dla lokalnej tradycji budowlanej form i faktur:

- adaptacja i modernizacja winna odbywać się na zasadach zapewniających zachowanie istotnych dla miejscowej tradycji form architektonicznych, proporcji, detalu, materiałów i faktur wypraw zewnętrznych,
- działania, które dotyczą zmiany gabarytów i zmian w sposobie dyspozycji i artykulacji elewacji (w tym proporcji otworów zewnętrznych i form zewnętrznej stolarki otworowej) wymagają postępowania zgodnego z przepisami odrębnymi,
- ewentualną konieczność rozbiórki zabytku włączonego do ewidencji (uzasadniona względami technicznymi – w sytuacji, gdy nie jest możliwe opanowanie zagrożenia dla bezpieczeństwa) należy prowadzić w oparciu o przepisy odrębne,
- wszelkie zmiany w otoczeniu i sąsiedztwie zabytków, a także na obszarach zabytkowych, których charakter może mieć wpływ na walory zabytków (np. ekspozycyjne) – przebudowa istniejących i budowa nowych obiektów, a także sposób zagospodarowania przestrzeni – nie mogą pogorszyć stanu zachowania zabytku ani naruszać ich wartości, dlatego wymagają działania w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,

- na obszarach zabytkowych i w sąsiedztwie zabytków nowa zabudowa powinna stanowić harmonijnie zakomponowaną całość z istniejącymi elementami zabudowy historycznej, uwzględniając układ, skalę, gabaryty, proporcje, sposób kompozycji i wyprawę elewacji zewnętrznych,
- w wypadku występowania lub odkrycia stanowisk archeologicznych należy je oznaczyć, zabezpieczyć i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, Wójta Gminy Kielczygłów.

6.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.

6.2.1 Zarys historii gminy

Poniższy opis zarysu historii Gminy Kielczygłów pochodzi z obowiązującego dokumentu planistycznego – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kielczygłów, przyjętego uchwałą nr XXXIII/226/2014 Rady Gminy Kielczygłów w dniu 31 marca 2014 r.

„Najstarsze ślady osadnictwa na obszarze gminy Kielczygłów pochodzą z epoki kamiennej oraz neolitu (3000 – 1600 r. p.n.e.) i można je odnaleźć najczęściej na terasach nadzalewowych lokalnych rzek. Najliczniej reprezentowanymi obiektami są natomiast znaleziska pochodzące z czasów prasłowiańskiej kultury łużyckiej, której rozkwit datuje się na początki epoki żelaza (700 – 300 r. p.n.e.). Na terenie gminy zaliczyć do nich należy ciałopalne cmentarze i duże grody obronne otaczane wałami i ścianami drewniano-ziemnymi. Ich ślady odnaleziono na obszarze miejscowości: Jaworznicza, Ławiana, Chorzew, Tuchań i Osina Mała. Sama historia miejscowości gminnej - Kielczygłowa nie jest odległa, choć według opracowania J. Kobierzyckiego sięga prawdopodobnie roku 1446 (pojawia się w dokumencie dotyczącym Andrzeja z Kielczygłowa). Królewski tytuł własności wsi, wchodzącej w skład uposażenia starostwa wieluńskiego potwierdzają wzmianki z XVI wieku. W lustracji z 1554 r. wspomina się wieś „Kielczigłow”, którą zamieszkiwało 14 kmieci na 10 łanach i gdzie znajdowały się dwa niewielkie stawy z „młynikami”. W 1661r. należał do województwa sieradzkiego powiatu szadkowskiego. W okresie porzeczowym Kielczygłów był własnością rządową, a po upadku Powstania Listopadowego i wydzieleniu tzw. majoratu (stanowiącego uposażenie zasłużonych oficerów i urzędników carskich) stał się m.in. własnością hrabiego Nesselrode. Był on ojcem popularnej w kręgach artystycznych Marii Kalergis (1822-1874) zwanej Białą Damą, uczennicy Fryderyka Chopina oraz przyjaciółki wielu znanych twórców i polityków tego okresu, np. H. Heinego, F. Liszta, R. Wagnera. Do legendy przeszła jej znajomość z Cyprianem Kamilem Norwidem. Od 1954 r. kiedy to na skutek zmian w siatce podziału zasadniczego kraju, zniesiono wszystkie istniejące gminy tworząc w ich miejsce trzykrotnie mniejsze jednostki podziału terytorialnego – gromady, większość terenu gminy Kielczygłów wchodziło w skład gromad: Chorzew, Huta, Kielczygłów. 1 stycznia 1973 roku zniesiono gromady i osiedla, tworząc w ich miejsce gminy, w tym: Urząd Gminy w Kielczygłowie. W 1975 r. powiat pajęczański został zlikwidowany, a jego teren znalazł się aż w trzech nowych województwach, przy czym przedmiotowy teren został wcielony do województwa sieradzkiego, w którym pozostawał do 1998 r. Od 1 stycznia 1999 r. wraz z wejściem w życie reformy administracyjnej, która przywróciła trójstopniowy podział administracyjny kraju, gmina Kielczygłów znajduje się w powiecie pajęczańskim wchodzącym w skład województwa łódzkiego”.

6.2.2 Krajobraz kulturowy

Zgodnie z zapisami Ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami, krajobraz kulturowy to postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka. W Gminie Kielczygłów czynniki tworzące krajobraz kulturowy obrazują lokalną gminę o charakterze wiejskim z tradycją uprawy ziem. Nizinne tereny, zamieszkiwane przez społeczność mieszkańców 31 miejscowości, tworzą przestrzeń o powierzchni ok. 90 km², położoną południowej części Województwa Łódzkiego. Na terenie gminy dominuje tradycyjny – ulicowy typ zabudowy gospodarstw, gdzie na długich, wąskich działkach dom jednorodzinny sytuowano kalenicowo do drogi a uzupełniały go budynki inwentarskie tj. stodoły i obory w charakterystycznym układzie.

Mapa 1. Fragment zabudowy – układ na mapie topograficznej w miejscowości Głina Duża

Źródło: Geoportal.gov.pl, rok 2021

Mapa 2. Ortofotomapa - fragment zabudowy w miejscowości Głina Duża

Źródło: Geoportal.gov.pl, rok 2021

Zdjęcie 1 Detal architektoniczny pod okapem połaci dachowej jednego z domów. Fot. J. Cybura

Rysunek 1. Cegielka na budowę kościoła w Kielczygłowie. Źródło: Gmina Kielczygłów

Domy na terenie gminy Kielczygłów wznoszono w przeszłości z cegły ceramicznej i drewna, podobnie budynki gospodarcze i inwentarskie. Dachy budynków, przeważnie dwuspadowe pokrywano początkowo głównie dachówką ceramiczną (zinwentaryzowano także przykłady krycia strzechą) w latach późniejszych wiodącym materiałem był eternit lub blacha. Charakterystycznym elementem lokalnego budownictwa jest ceglany gzyms nadokienny, umieszczany pod okapem połaci dachu, tworzący ornament elewacji zewnętrznej. Obecnie znaczna część obiektów mieszkalnych poddana została termomodernizacji, stąd część oryginalnych ceglanych murów została zakryta. Istotnym elementem tożsamości lokalnej, widocznym w Gminie

Kielczygłów jest tradycja chrześcijańska. Zakorzeniona wśród mieszkańców została wyraźnie utrwalona w krajobrazie przestrzennym niemal każdej miejscowości tworzącej gminę. Wyrażają ją nie tylko kościoły parafialne, ale także liczne kapliczki w różnicowanym wieku, stylu i estetyce. W gminie znajdują się parafie chrześcijańskie, zlokalizowane w Kielczygłowie, Rzańsi czy Chorzewie. Kościół pw. św. Antoniego z Padwy w Kielczygłowie powstał w miejscu dawnej, drewnianej kaplicy wybudowanej w roku 1924[#]. Wg źródeł historycznym Gminy Kielczygłów o budowę nowego kościoła zabiegała cała społeczność lokalnych wsi, co wyraziła w referendum przeprowadzonym w roku 1941 r. Obiekt został wybudowany w latach 1948 – 1957, wg projektu architekta Stanisława Pospieszalskiego[#]. Przez gminę przebiega linia kolejowa Magistrali Węglowej Śląsk – Gdynia. Węzłową stację kolejową zbudowano przy zachodniej granicy wsi Chorzew. Zespół zabudowy stacji kolejowej Polskich Kolei Państwowych o nazwie „Chorzew – Siemkowice, zbudowany w latach 1928 – 1930, w którego skład wchodzi: budynek dworca, budynek magazynu towarowego, magazyn – piwnica, szalet publiczny, budynek mieszkalny, budynki gospodarcze, budynek dystansu drogowego, dróżniczówka oraz nastawnia wykonawcza stanowi dziś świadectwo działalności człowieka w kontekście rozwoju techniki oraz gałęzi gospodarki krajowej – komunikacji i tranzytu towarów.

6.2.3 Zabytki nieruchome

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków Województwa Łódzkiego, stan na lipiec 2021 r.

Lp.	Obiekt	Data powstania	miejscowość	powiat	adres	Nr działki	Nr rejestru Woj. Łódzkiego
1.	Dwór ob. Biblioteka	1 poł. XIX w	Kielczygłów	pajęczański	ul. Świerczewskiego, ob. Ks. Józefa Jansona 13	258/2	A/71 z dnia 23.12.2008 r
2.	Kapliczka rzymsko-katolicka	XVII-XVIII w.	Osina Mała	pajęczański	Osina Mała	334/1	A/43 z dnia 2.10. 2007 r

Tabela 2. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków Województwa Łódzkiego w Gminie Kielczygłów. Źródło: WUOZ Łódź.

6.2.4 Zabytki ruchome

1. Organy kościoła w Kielczygłowie, wykonane przez firmę: "Eduard Theinert Orgelbaumeister Breslau" z roku 1888.

6.2.5 Zabytki archeologiczne

Wykaz zabytków archeologicznych w Gminie Kielczygłów

Lp.	Nr obsz. AZP	Nr st/ob	Miejscowość	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia
1.	76-46	22	Kuszyna	osada	-	okres nowożytny XVII – XVIII w.
2.	76-46	23	Kuszyna	osada	-	okres nowożytny XVI – XVII w.
3.	76-46	24	Kuszyna	obozowisko	nieokreślona	epoka kamienia
4.	76-46	25	Kuszyna	ślad osadnictwa	-	panowanie Jana Kazimierza XVII w.
5.	76-46	26	Kuszyna	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	przeworska -	okres rzymski okres nowożytny

6.	76-46	27	Kuszyna	śląd osadnictwa	nieokreślona	schyłek paleolitu?
7.	76-46	28	Kielczygłówek	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	nieokreślona -	epoka kamienia okres nowożytny XVI – XVII w.?
8.	76-46	29	Kielczygłówek	śląd osadnictwa	nieokreślona	schyłek paleolitu?
9.	76-46	30	Kielczygłówek	śląd osadnictwa	nieokreślona	mezolit?
10.	76-46	31	Kielczygłówek	śląd osadnictwa	nieokreślona	epoka kamienia
11.	76-46	32	Kielczygłówek	śląd osadnictwa	-	XV – XVI w.
12.	76-47	1	Obrów	obozowisko osada śląd osadnictwa osada	nieokreślona nieokreślona pradziejowa -	mezolit neolit/okres wczesnego brązu pradzieje okres nowożytny
13.	76-47	2	Obrów	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	nieokreślona -	epoka kamienia okres nowożytny
14.	76-47	3	Obrów	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	nieokreślona pradziejowa -	epoka kamienia pradzieje okres nowożytny
15.	76-47	4	Obrów	obozowisko śląd osadnictwa	nieokreślona -	mezolit okres nowożytny
16.	76-47	5	Obrów	obozowisko	mazowskańska	schyłek paleolitu
17.	76-47	6	Obrów	osada	-	późne średniowiecze
18.	76-47	7	Obrów	osada śląd osadnictwa	nieokreślona pradziejowa	epoka kamienia/wczesna epoka brązu pradzieje
19.	76-47	14	Sówki	obozowisko śląd osadnictwa	nieokreślona kultura ceramiki grzebykowo-dołkowej	epoka kamienia neolit/epoka brązu
20.	76-47	15	Obrów	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	nieokreślona pradziejowa -	epoka kamienia pradzieje późne średniowiecze
21.	76-47	16	Obrów	śląd osadnictwa	nieokreślona	epoka kamienia
22.	76-47	17	Obrów	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	nieokreślona -	epoka kamienia okres nowożytny

23.	76-47	18	Komorniki Nazwa lokalna: Dziady	śląd osadnictwa	nieokreślona	epoka kamienia
24.	76-47	19	Komorniki Nazwa lokalna: Dziady	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	nieokreślona -	epoka kamienia okres nowożytny
25.	76-47	20	Komorniki Nazwa lokalna: Dziady	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	nieokreślona pucharów lejkowatych pradziejowa	epoka kamienia neolit pradzieje
26.	76-47	21	Dąbrowa	śląd osadnictwa	nieokreślona	mezolit?
27.	76-47	22	Dąbrowa	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	nieokreślona przeworska -	epoka kamienia okres wpływów rzymskich późne średniowiecze
28.	76-47	23	Dąbrowa	śląd osadnictwa	nieokreślona	epoka kamienia
29.	76-47	24	Dąbrowa	osada osada	przeworska -	okres wpływów rzymskich późne średniowiecze
30.	76-47	66	Pierzyny Duże	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	pradziejowa - -	pradzieje późne średniowiecze okres nowożytny
31.	76-47	70	Pierzyny Duże	osada	-	okres nowożytny
32.	76-47	71	Pierzyny Duże	śląd osadnictwa	-	średniowiecze
33.	76-47	72	Pierzyny Małe	osada śląd osadnictwa	- -	późne średniowiecze okres nowożytny
34.	76-47	73	Huta	śląd osadnictwa osada	- -	późne średniowiecze okres nowożytny
35.	76-47	74	Huta	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	przeworska -	okres wpływów rzymskich późne średniowiecze
36.	76-47	75	Pierzyny Małe	śląd osadnictwa	nieokreślona	epoka kamienia
37.	76-47	76	Pierzyny Małe	śląd osadnictwa osada	nieokreślona -	epoka kamienia późne średniowiecze

38.	76-47	77	Pierzyny Małe	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	nieokreślona przeworska - -	mezolit okres wpływów rzymskich późne średniowiecze okres nowożytny
39.	76-47	78	Pierzyny Małe	śląd osadnictwa	nieokreślona	epoka kamienia
40.	76-47	79	Pierzyny Małe	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradziejowa - -	pradzieje późne średniowiecze okres nowożytny
41.	76-47	80	Dąbrowa	śląd osadnictwa	nieokreślona	epoka kamienia
42.	76-47	81	Dąbrowa	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	przeworska - -	okres wpływów rzymskich późne średniowiecze okres nowożytny
43.	76-47	82	Dąbrowa	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	nieokreślona -	epoka kamienia okres nowożytny
44.	76-47	109	Pierzyny Duże	śląd osadnictwa	nieokreślona	epoka kamienia
45.	76-47	110	Pierzyny Duże	osada	-	okres nowożytny
46.	77-46	32	Podrwinów	osada	-	XVII -XVIII w.
47.	77-47	1	Kiełczygłów	śląd osadnictwa „fortalicja”	przeworska? -	okres rzymski? późne średniowiecze?
48.	77-47	2	Beresie Małe	osada	-	XVII – XIX w.
49.	77-47	3	Beresie Małe	osada	-	XVIII – XIX w.
50.	77-47	4	Beresie Małe	osada	-	XVII – XIX w.
51.	77-47	5	Brutus	śląd osadnictwa	łużycka	późna epoka brązu
52.	77-47	6	Brutus	śląd osadnictwa	łużycka?	epoka brązu

53.	77-47	7	Brutus	osada (piece garncarskie?)	-	XVIII – XIX w.
54.	77-47	8	Dąbrowa	osada	-	XVII – XVIII w.
55.	77-47	9	Dryganek	śląd osadnictwa osada	nieokreślona -	nieokreślony okres pradziejów XVII – XVIII w.
56.	77-47	10	Dryganek	osada	-	XVIII – XIX w.
57.	77-47	11	Dryganek	śląd osadnictwa osada	nieokreślona -	nieokreślony okres pradziejów XVII – XVIII w.
58.	77-47	12	Dryganek	osada	-	XVIII – XIX w.
59.	77-47	13	Dryganek	osada	-	XIII – XV w.
60.	77-47	14	Dryganek	osada	-	XVIII – XIX w.
61.	77-47	15	Dryganek	osada? osada	przeworska -	okres rzymski XVIII – XIX w.
62.	77-47	16	Glina Duża	osada	-	XVIII – XIX w.
63.	77-47	17	Glina Duża	osada	-	XVIII – XIX w.
64.	77-47	18	Glina Duża	osada	-	XVIII – XIX w.
65.	77-47	19	Glina Mała	śląd osadnictwa osada	- -	późne średniowiecze XVIII – XIX w.
66.	77-47	20	Glina Mała	osada	-	XVII – XIX w.
67.	77-47	21	Glina Mała	osada	-	XVIII – XIX w.
68.	77-47	22	Glina Mała	osada	-	XVIII – XIX w.
69.	77-47	23	Glina Mała	śląd osadnictwa osada	nieokreślona -	nieokreślony okres pradziejów XVII – XVIII w.

70.	77-47	26	Gumnisko	śląd osadnictwa osada	nieokreślona -	nieokreślony okres pradziejów XVII – XVIII w.
71.	77-47	27	Gumnisko	osada	-	XVIII – XIX w.
72.	77-47	28	Gumnisko	osada osada	przeworska -	okres rzymski XVIII – XIX w.
73.	77-47	29	Gumnisko	osada	-	XVII – XIX w.
74.	77-47	30	Huta	osada	-	XVII – XIX w.
75.	77-47	31	Huta	osada	-	XVIII – XIX w.
76.	77-47	32	Kielczygłów	osada osada osada	przeworska - -	okres rzymski późne średniowiecze XVI – XIX w.
77.	77-47	33	Kielczygłów	osada osada	przeworska -	okres rzymski XIII – XV w.
78.	77-47	34	Kielczygłów	osada osada osada	przeworska - -	okres rzymski XIII – XV w. XVIII – XIX w.
79.	77-47	35	Kielczygłów	osada	-	XV – XVI w.
80.	77-47	36	Kielczygłów	osada	-	XVIII – XIX w.
81.	77-47	37	Kielczygłów	osada	-	XVII – XIX w.
82.	77-47	38	Kielczygłów	śląd osadnictwa osada	- -	późne średniowiecze XVIII – XIX w.
83.	77-47	39	Kielczygłów	osada	-	XVIII – XIX w.
84.	77-47	40	Kielczygłów-Kolonia	osada	-	XVIII – XIX w.
85.	77-47	41	Kielczygłów-Kolonia	osada	-	XVIII – XIX w.
86.	77-47	42	Kielczygłów-Kolonia	osada	-	XVIII – XIX w.

87.	77-47	43	Kielczygłów-Kolonia	osada	-	XVII – XIX w.
88.	77-47	44	Kielczygłów-Kolonia	osada ślad osadnictwa osada	przeworska - -	okres rzymski późne średniowiecze XVIII – XIX w.
89.	77-47	45	Kielczygłów-Kolonia	osada osada	przeworska? -	okres rzymski? XVII – XVIII w.
90.	77-47	46	Kielczygłów-Kolonia	ślad osadnictwa osada	łużycka? -	epoka brązu? XVIII – XIX w.
91.	77-47	47	Kule	osada	-	XVIII – XIX w.
92.	77-47	48	Kule	ślad osadnictwa	przeworska	okres rzymski
93.	77-47	49	Kule	osada osada	przeworska -	okres rzymski? XVII – XIX w.
94.	77-47	50	Kule	osada	-	XVI – XIX w.
95.	77-47	51	Kule	ślad osadnictwa osada	nieokreślona -	nieokreślony okres pradziejów XVIII – XIX w.
96.	77-47	52	Lipie	osada	-	XVIII – XIX w.
97.	77-47	53	Lipie	osada	-	XVIII – XIX w.
98.	77-47	54	Lipie	ślad osadnictwa osada	- -	późne średniowiecze XVI – XVIII w.
99.	77-47	55	Lipie	osada	-	XVI – XIX w.
100.	77-47	56	Obrów	osada	-	XVIII – XIX w.
101.	77-47	57	Osina Duża	ślad osadnictwa	łużycka?	późna epoka brązu? okres halsztacki?
102.	77-47	58	Osina Duża	osada	-	XVIII – XIX w.
103.	77-47	59	Osina Duża	ślad osadnictwa osada	łużycka? -	epoka brązu? XVIII – XIX w.

104.	77-47	60	Osina Duża	osada	-	XVIII – XIX w.
105.	77-47	61	Osina Duża	osada	-	XVIII – XIX w.
106.	77-47	62	Osina Duża	osada	-	XVIII – XIX w.
107.	77-47	63	Osina Duża	osada	-	XVIII – XIX w.
108.	77-47	64	Osina Duża	śląd osadnictwa osada	przeworska -	okres rzymski XVIII – XIX w.
109.	77-47	65	Osina Duża	śląd osadnictwa osada	- -	późne średniowiecze XVI – XIX w.
110.	77-47	66	Osina Duża	osada	-	XVI – XIX w.
111.	77-47	67	Osina Duża	osada	-	XVI – XIX w.
112.	77-47	68	Osina Mała	osada	-	XVIII – XIX w.
113.	77-47	69	Osina Duża	osada	-	XVIII – XIX w.
114.	77-47	70	Osina Mała	osada	łużycka?	epoka brązu?
115.	77-47	71	Otok	śląd osadnictwa osada	nieokreślona pradziejowa -	nieokreślony okres pradziejów XVIII – XIX w.
116.	77-47	72	Otok	osada	-	XVIII – XIX w.
117.	77-47	73	Podrwinów	huta szkła	-	XVIII? – XIX w.
118.	77-47	74	Podrwinów	huta szkła	-	XVIII? – XIX w.
119.	77-47	75	Studzienica	osada	-	XVIII – XIX w.
120.	77-47	76	Studzienica	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	łużycka - -	późna epoka brązu późne średniowiecze XVI – XIX w.

121.	77-47	77	Studzienica	ślad osadnictwa osada	trzcieniecka -	epoka brązu XVI -XIX w.
122.	77-47	78	Tuchań	osada	przeworska?	okres rzymski?
123.	77-48	12	Brutus	osada stała	pucharów lejkowatych faza wiórecka	neolit
124.	77-48	68	Żary	dwór	-	okres nowożytny XVIII w.
125.	78-47	20	Chruścińskie	osada	-	okres nowożytny XVI – XVIII w.
126.	78-47	21	Chruścińskie	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	łużycka -	okres halsztacki okres nowożytny XVII – XVIII w.
127.	78-47	22	Studzienica	osada	-	okres nowożytny XVI – XVII w.
128.	78-47	23	Studzienica	osada	-	okres nowożytny XVI – XVIII w.
129.	78-47	24	Skoczylasy	osada – strefa	-	okres nowożytny XVI – XVII w.
130.	78-47	25	Skoczylasy	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	łużycka? -	epoka brązu – okres halsztacki? okres nowożytny
131.	78-47	26	Skoczylasy	cmentarzysko	łużycka	epoka brązu – okres halsztacki
132.	78-47	27	Skoczylasy	osada	łużycka	epoka brązu – okres halsztacki
133.	78-47	28	Skoczylasy	ślad osadnictwa	pradziejowa	epoka kamienia – epoka brązu
134.	78-47	29	Skoczylasy	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	pradziejowa -	epoka kamienia – epoka brązu okres nowożytny
135.	78-47	30	Jaworznicza	ślad osadnictwa	łużycka	okres halsztacki
136.	78-47	31	Jaworznicza	ślad osadnictwa osada	łużycka -	okres halsztacki okres nowożytny XVII – XVIII w.
137.	78-47	32	Jaworznicza	osada ślad osadnictwa	łużycka -	okres halsztacki okres nowożytny

138.	78-47	33	Ławiana	osada	-	okres nowożytny XVI – XVIII w.
139.	78-47	34	Ławiana	ślad osadnictwa	łużycka	okres halsztacki
140.	78-47	35	Ławiana	osada	łużycka	epoka brązu – okres halsztacki
141.	78-47	36	Ławiana	ślad osadnictwa	łużycka	okres halsztacki
142.	78-47	37	Ławiana	ślad osadnictwa	pradziejowa	epoka kamienia
143.	78-47	38	Ławiana	ślad osadnictwa cmentarzysko?	pradziejowa łużycka	koniec neolitu – wczesna epoka brązu epoka brązu – okres halsztacki
144.	78-47	39	Ławiana	ślad osadnictwa osada	łużycka -	okres halsztacki okres nowożytny XVII – XVIII w.
145.	78-47	40	Chorzew	osada	-	okres nowożytny XVI – XVII w.
146.	78-47	41	Chorzew	osada	-	okres nowożytny XVI – XVIII w.
147.	78-47	42	Chorzew	osada	łużycka	okres halsztacki
148.	78-47	43	Chorzew	ślad osadnictwa	nieokreślona	nieokreślony?
149.	78-47	44	Chorzew	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	nieokreślona -	okres pradziejowy okres nowożytny XVII – XVIII w.
150.	78-47	45	Chorzew	ślad osadnictwa	łużycka	okres halsztacki
151.	78-47	46	Chorzew	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	łużycka -	okres halsztacki okres nowożytny
152.	78-47	47	Chorzew	ślad osadnictwa osada osada	pradziejowa przeworska -	okres brązu? okres lateński okres nowożytny XVI – XVIII w.
153.	78-47	48	Chorzew	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	łużycka -	okres halsztacki okres nowożytny

154.	78-47	49	Chorzew	ślad osadnictwa osada	- -	późne średniowiecze okres nowożytny XVI – XVIII w.
155.	78-47	50	Chorzew	ślad osadnictwa osada osada	pradziejowa łużycka -	epoka kamienia – epoka brązu okres halsztacki okres nowożytny XVI – XVIII w.
156.	78-47	51	Chorzew	ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	przeworska - nieokreślona	późny okres lateński okres nowożytny XVII – XIX w. nieokreślony?
157.	78-47	52	Chorzew	ślad osadnictwa osada	- -	późne średniowiecze XV w. okres nowożytny XVI – XVIII w.
158.	78-47	53	Chorzew	ślad osadnictwa	przeworska	okres lateński?
159.	78-47	54	Chorzew	ślad osadnictwa osada osada	nieokreślona przeworska -	nieokreślony? późny okres lateński okres nowożytny XVI – XVII w.
160.	78-47	55	Chorzew	ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	pradziejowa przeworska -	epoka brązu wczesny okres lateński okres nowożytny
161.	78-47	56	Chorzew	osada osada	łużycka -	epoka brązu – okres halsztacki okres nowożytny XVII – XVIII w.
162.	78-47	57	Chorzew Nazwa lokalna: Stawiska	osada	przeworska	późny okres lateński
163.	78-47	58	Kolonia Chorzew	ślad osadnictwa osada osada	pradziejowa łużycka -	epoka kamienia – epoka brązu okres halsztacki okres nowożytny XVII – XIX w.
164.	78-47	59	Kolonia Chorzew	osada	łużycka	epoka brązu – okres halsztacki
165.	78-47	60	Kolonia Chorzew Nazwa lokalna: Na Górcie	ślad osadnictwa osada	pradziejowa -	epoka kamienia – epoka brązu okres nowożytny XVI – XVII w.
166.	78-47	61	Kolonia Chorzew Nazwa lokalna: Korcownia	osada	-	okres nowożytny XVI – XVIII w.

167.	78-47	62	Kolonia Chorzew Nazwa lokalna: Józefina	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	pradziejowa łużycka	epoka kamienia – epoka brązu okres halsztacki
168.	78-47	63	Kolonia Chorzew Nazwa lokalna: POD Tuchaniem	ślad osadnictwa osada	- -	późne średniowiecze okres nowożytny XVI – XVIII w.
169.	78-47	64	Tuchań	osada	łużycka	okres halsztacki
170.	78-47	65	Tuchań	osada?	nieokreślona	nieokreślony?
171.	78-47	66	Tuchań	ślad osadnictwa	komornicka?	mezolit
172.	78-47	67	Tuchań	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	pradziejowa łużycka	wczesna epoka brązu epoka brązu
173.	78-47	68	Tuchań	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	łużycka -	epoka brązu – okres halsztacki okres nowożytny XVI – XVII w.
174.	78-47	69	Tuchań	ślad osadnictwa osada	łużycka -	okres halsztacki okres nowożytny XVI – XVIII w.
175.	78-47	70	Tuchań	osada	łużycka	okres halsztacki
176.	78-47	71	Tuchań	ślad osadnictwa	janisławicka?	mezolit
177.	78-47	72	Tuchań	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	łużycka -	okres halsztacki okres nowożytny XVII – XVIII w.
178.	78-47	73	Tuchań	osada	łużycka	okres halsztacki
179.	78-47	74	Tuchań	ślad osadnictwa	pradziejowa	epoka kamienia – epoka brązu
180.	78-47	75	Tuchań	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	łużycka -	okres halsztacki okres nowożytny XVII – XVIII w.
181.	78-47	76	Tuchań	osada osada	łużycka -	okres halsztacki – wczesny okres lateński okres nowożytny XVI – XVIII w.
182.	78-47	77	Tuchań	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	łużycka -	epoka brązu – okres halsztacki okres nowożytny XVII – XVIII w.

183.	78-47	88	Siemkowice	osada	łużycka	epoka brązu – okres IV-V w.
184.	78-47	89	Chorzew	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	łużycka -	okres halszacki okres nowożytny XVII – XIX w.

Tabela 3. Wykaz zabytków archeologicznych w Gminie Kielczygłów. Źródło: WUOZ Łódź

6.2.6 Dziedzictwo niematerialne

Podpisana w dniu 17 października 2003 roku w Paryżu Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, podana do wiadomości w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej określa zasady ochrony dziedzictwa niematerialnego. W rozumieniu Konwencji, art. 2, ust. 1:

„**Niematerialne dziedzictwo kulturowe** oznacza praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności – jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy i w niektórych przypadkach jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności (...)

Art. 2. ust. 2:

Niematerialne dziedzictwo kulturowe, przejawia się między innymi w następujących dziedzinach:

- a) Tradycje, przekazy ustne w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego,
- b) Sztuki widowiskowe,
- c) Zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne,
- d) Wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata,
- e) Umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.”

Funkcjonujące w Gminie Kielczygłów placówki upowszechniające kulturę to:

- 1) Gminny Ośrodek Kultury w Kielczygłowie;
- 2) Gminna Biblioteka w Kielczygłowie z siedzibą w budynku dawnego dworu z I połowy XIX w, wpisanym do rejestru zabytków, posiadająca filie w Hucie i Chorzewie.

Istotnymi elementami dziedzictwa kulturowego Kielczygłowa są także:

· ludowy zespół artystyczny – kapela „Kielczygłowianie” powstała w roku 1985. Zespół wielokrotnie nagradzany w różnego typu konkursach zespołów folklorystycznych

· Orkiestra dęta przy OSP Kielczygłów

· Koło Gospodyń Wiejskich z Obrowa, powstałe w 1963 roku, jego członkowie od lat kultywują i przekazują kolejnym pokoleniom tradycje kulinarne regionu. Koło regularnie występuje w różnego typu konkursach, bierze udział w jarmarkach i innych imprezach kulturalnych. W roku 2003 w konkursie wojewódzkim „Nasze Kulinarne dziedzictwo 2003” Koło Gospodyń Wiejskich z Obrowa zdobyło I miejsce za przyrządzenie lokalnej „Zupy Chrzanowej”.

Mieszkańcy Gminy Kielczygłów mocno identyfikują się z historią oraz tradycją chrześcijańską. Wśród najistotniejszych świadectw historii wymieniany jest pomnik w Kielczygłowie, upamiętniający publiczną egzekucję Polaków, przewiezionych z więzienia w Radogoszczy przez hitlerowskich Niemców w dniu 16.09.1942 roku. Wg informacji podawanych przez Kielczygłowian w „Programie odnowy miejscowości Kielczygłów”: *Egzekucja była odwetem za zamach dokonany 1 IX 1942r. na agronoma Otto Poha. O dokonanie tego zamachu Niemcy posadzili niesłusznie członków polskiego ruchu oporu. Na miejsce egzekucji*

hitlerowcy spędzili z Kielczygłowa i okolicznych wsi ok. 2000 Polaków i na ich oczach wykonano wyrok. Śmierć poniosło wówczas 10 mieszkańców Łodzi i województwa: Czesław Godziński, Piotr Kulęba, Józef Łukaszczyk, Franciszek Papiórkowski, Antoni Salaciński, Hieronim Sobala, Adam Stefański, Antoni Tomczak, Adam Witkowski oraz Paweł Zubert. Zwłoki ofiar pochowano na miejscowym cmentarzu. Na miejscu egzekucji wzniesiono pomnik upamiętniający ich męczeńską śmierć.

Tradycja chrześcijańska kultywowana jest w gminie w kościele pw. Św. Antoniego z Padwy w Kielczygłowie – częściowo opisanym w rozdziale nr 5.2.2 niniejszego opracowania, oraz w kościele w Chorzewie. Największa w gminie parafia to Parafia Kielczygłów.

Mieszkańcy gminy dostrzegli potencjał rozwojowy w agroturystyce – w miejscowościach takich jak Kolonia Chorzew, Ławiana czy Skoczylasy funkcjonują pojedyncze gospodarstwa agroturystyczne.

6.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami tj. Dz.U z 2022 r. poz. 840 – art. 7, formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

W Gminie Kielczygłów występują następujące formy ochrony zabytków:

- 1) na podstawie wpisu do rejestru zabytków – szczegóły w pkt. 6.2.3. – 6.2.5. niniejszego opracowania;
- 2) na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – szczegóły w 6.1.3.2 niniejszego opracowania.

6.4 Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Przedmiotowe zestawienie obiektów gminnej ewidencji zabytków opracowano na podstawie:

1. Inwentaryzacji na terenie Gminy Kielczygłów, przeprowadzonej w czerwcu i lipcu 2021r.
2. Materiałów Łódzkiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, data udostępnienia: 28.07.2021 r.
3. Rejestrów WUOZ, <https://www.wuoz-lodz.pl/>.
4. Informacji zawartych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kielczygłów przyjętego uchwałą nr XXXIII/226/2014 Rady Gminy Kielczygłów w dniu 31 marca 2014 r.
5. Ustaleń obowiązujących, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Kielczygłów;
6. Zarządzenia nr 12/2022 Wójta Gminy Kielczygłów z dnia 09.03.2022 w sprawie założenia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kielczygłów.

GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW GMINY KIELCZYGLÓW

Lp.	Nazwa	Czas powstania	Miejscowość	Adres	Nr działki
1.	BUDYNEK MIESZKALNY	pocz. XX w.	Brutus	Brutus 35 (dawniej 37)	625
2.	KRZYŻ	1911 r.	Brutus	Brutus obok skrzyżowania z drogami na Otok i Brutus	834

3.	DWORZEC w zespole stacji kolejowej Polskich Kolei Państwowych „CHORZEW SIEMKOWICE”	1928 r.	Chorzew	Chorzew 137	154
4.	BUDYNEK MIESZKALNY w zespole stacji kolejowej Polskich Kolei Państwowych „CHORZEW SIEMKOWICE”	ok. 1930 r.	Chorzew	Chorzew 139	154
5.	BUDYNEK GOSPODARCZY w zespole stacji kolejowej Polskich Kolei Państwowych „CHORZEW SIEMKOWICE”	ok. 1930 r.	Chorzew	Chorzew obok numeru Chorzew 139 (budynek mieszkalny)	154
6.	SZALET w zespole stacji kolejowej Polskich Kolei Państwowych „CHORZEW SIEMKOWICE”	ok. 1930 r.	Chorzew	Chorzew obok numeru Chorzew 139 (budynek mieszkalny)	154
7.	BUDYNEK DYSTANSU DROGOWEGO w zespole stacji kolejowej Polskich Kolei Państwowych „CHORZEW SIEMKOWICE”	ok. 1930 r.	Chorzew	Chorzew 141	154
8.	BUDYNEK GOSPODARCZY w zespole stacji kolejowej Polskich Kolei Państwowych „CHORZEW SIEMKOWICE”	ok. 1930 r.	Chorzew	Chorzew obok numeru Chorzew 141 (budynek dystansu drogowego)	154
9.	BUDYNEK MAGAZYNU TOWAROWEGO w zespole stacji kolejowej Polskich Kolei Państwowych „CHORZEW SIEMKOWICE”	1928 r.	Chorzew	Chorzew na północ od budynku dworca	154
10.	ZESPÓŁ STACJI KOLEJOWEJ POLSKICH KOLEI PAŃSTWOWYCH „CHORZEW SIEMKOWICE”	1928 – 1930 r.	Chorzew	Chorzew 137, 139A, 141	część działki ewid. nr 154
11.	KAPLICZKA	1917 r.	Dryganek Mały	Dryganek Mały obok numeru Dryganek Mały 3	112/1
12.	KRZYŻ	1907 r.	Glina Duża	Glina Duża po prawej stronie drogi z Obrowa w kierunku Dryganka Małego, naprzeciwko numeru Glina Mała 1A	240
13.	CHAŁUPA	1927 r.	Gumnisko	Gumnisko 3	267
14.	KAPLICZKA	1936 r.	Huta	Huta obok adresu Huta 7	12
15.	BUDYNEK MIESZKALNY	kon. XIX w. - 1 poł. XX w.	Kielczygłów	Kielczygłów, ul. Piotrkowska 53	141
16.	BUDYNEK MIESZKALNY	1925 r.	Kielczygłów	Kielczygłów, ul. Zielona 6	607/1
17.	CMENTARZ RZYMSKO – KATOLICKI	ok. 1925 r.	Kielczygłów	Kielczygłów ulica Cmentarna	1, 2
18.	DWÓR – ob. Gminna Biblioteka Publiczna Nr rejestru zabytków Woj. Łódzkiego: A/71 z dnia 23.12.2008	1 poł. XIX w.	Kielczygłów	Kielczygłów, ul. ks. Józefa Jansona 13	258/2

19.	KAPLICZKA	1866 r.	Kielczygłów	Kielczygłów obok cmentarza	169
20.	KAPLICZKA	1921 r.	Kielczygłów	Kielczygłów na skrzyżowaniu w kierunku na Gumnisko, niedaleko stacji benzynowej	1
21.	KRZYŻ	1935 r.	Kielczygłów – Okupniki	Kielczygłów Okupniki po prawej stronie drogi w kierunku na Kielczygłów	433
22.	BUDYNEK MIESZKALNY	1928 r.	Kuszyna	Kuszyna 30	35/2
23.	KRZYŻ	1912 r.	Obrów	Obrów po lewej stronie drogi z Obrowa w kierunku Dryganka Małego	354
24.	KRZYŻ	2 poł. XIX w.	Obrów	Obrów obok numeru Obrów 25A	354
25.	KAPLICZKA RZYMSKO – KATOLICKA Nr rejestru zabytków Woj. Łódzkiego: A/43 z dn. 2.10. 2007	XVII/XVIII w.	Osina Mała	Osina Mała	334/1
26.	DOM PKP w zespole domu PKP	ok. 1930 r.	Osina Mała	Osina Mała 23	334/5
27.	BUDYNEK GOSPODARCZY w zespole domu PKP	ok. 1930 r.	Osina Mała	Osina Mała obok numeru Osina Mała 23	334/5
28.	KRZYŻ	1912 r.	Otok	Otok obok numeru Otok 4	32
29.	KRZYŻ	I. 30-te XX w.	Pierzyny Duże	Pierzyny Duże obok numeru Pierzyny Duże 4	198
30.	CHAŁUPA	ok. 1900 r.	Studzienica	Studzienica 3	28/3
31.	BUDYNEK MIESZKALNY	ok. 1920 r.	Tuchań	Tuchań 21	308/2, 308/3
32.	DOM PKP	I. 30-te XX w.	Tuchań	Tuchań 45	393/3
33.	KRZYŻ	1812 r.	Tuchań	Tuchań za skrzyżowaniem, niedaleko numerów Tuchań 15, 17	394
34.	NASTAWNIA w zespole stacji kolejowej Polskich Kolei Państwowych „CHORZEW SIEMKOWICE”	1928 – 1930 r.	Tuchań	Tuchań na północ od budynku stacji, naprzeciw obecnej nastawni dysponującej	393/4

Tabela 4. Wykaz obiektów Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kielczygłów. Opracowanie: Autorka

6.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy.

Zabytki zlokalizowany na terenie Gminy Kielczygłów, wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Łódzkiego, podane w pkt 6.2.3 przedmiotowego opracowania są najcenniejsze z punktu widzenia ochrony konserwatorskiej.

7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.

W celu określenia stanu dziedzictwa kulturowego gminy Kielczygłów dokonano analizy w odniesieniu do szans, zagrożeń oraz słabych i mocnych stron gminy w zakresie ochrony obiektów zabytkowych oraz wykazujących cechy zabytkowe.

Mocne strony -ochrona obiektów zabytkowych oraz posiadających cechy zabytkowe w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	Słabe strony -brak gminnego programu opieki nad zabytkami, brak lokalnej polityki ochrony i opieki nad zabytkami -brak oznakowania obiektów zabytkowych oraz
---	---

-ochrona stref archeologicznych w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wymagane uzgodnienia z konserwatorem zabytków -bardzo dobrze zachowane urbanistyczne układy ulicowe we wszystkich miejscowościach gminy, brak tendencji rozpraszania zabudowy -lokalizacja większości obiektów zabytkowych i wykazujących cechy zabytkowe wzdłuż głównego układu komunikacyjnego, dobry dostęp -obiekty zabytkowe i wykazujące cechy zabytkowe mają ustaloną sytuację własnościową -duża aktywność mieszkańców w zakresie troski o zabytkowe kapliczki -podejmowanie przez gminę inicjatyw dotyczących odnowy miejscowości wyrażonych w programach odnowy miejscowości	wartościowych elementów krajobrazu kulturalnego gminy -zły stan techniczny – duża destrukcja substancji części obiektów zabytkowych i wykazujących cechy zabytkowe, -brak dostatecznych środków finansowych przeznaczonych na ratowanie zabytków przez samorząd lokalny -brak szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, rozwiniętej bazy noclegowej - brak aktualnej strategii rozwoju gminy uwzględniającej aspekt ochrony zabytków
Szanse -możliwość pozyskania wsparcia finansowego, dotacji ze środków ministerialnych -regularna aktualizacja gminnego programu opieki nad zabytkami, współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków -opracowanie strategii rozwoju gminy uwzględniającej aspekt turystyczny, eksponujący zasoby obiektów zabytkowych gminy, podjęcie działań w tym zakresie -organizowanie projektów edukacyjnych w zakresie ochrony obiektów zabytkowych oraz wykazujących cechy zabytkowe -tworzenie ścieżek spacerowych, tras rowerowych, krajoznawczych zachęcających do poznania gminy i jej walorów przyrodniczych, -wsparcie rozwoju agroturystyki w gminie	Zagrożenia -niekontrolowane termomodernizacje obiektów mieszkalnych w niewłaściwych technologiach -w przypadku braku podjęcia działań, pogarszanie się struktur zabytkowych prowadzące do śmierci technicznej budynków o cechach zabytkowych -brak aktywności właścicieli w zakresie pozyskiwania dotacji na ratowanie obiektów zabytkowych, trudności w pozyskiwaniu dotacji -złożone i długotrwałe procedury pozyskiwania środków finansowych na ratowanie zabytków -słabnąca kondycja finansowa sektora rolniczego, zubożenie społeczeństwa

Tabela 5. Analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego Gminy Kielczygłów. Źródło: Autorka

8. Założenia programowe.

Nadrzędnym celem Programu opieki nad Zabytkami Gminy Kielczygłów jest zachowanie i ochrona przed degradacją obiektów zabytkowych oraz wykazujących cechy zabytkowe.

W zakres merytoryczny niniejszego celu wpisuje się zachowanie tożsamości i dziedzictwa kulturowego gminy, kultywowanie zwyczajów, tradycji oraz współpraca w nadrzędnymi organami ochrony zabytków w szczególności z Wojewódzkim Konserwatorem zabytków w Łodzi.

8.1 Priorytety programu opieki

W przedmiotowym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Kielczygłów przyjęto następujące priorytety programowe:

Priorytet 1: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako elementu rozwoju społeczno – gospodarczego gminy.

Priorytet 2: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.

Priorytet 3: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

8.2 Kierunki działań i zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Kielczygłów umożliwiające realizację przyjętych priorytetów.

Priorytet 1		
Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako elementu rozwoju społeczno – gospodarczego gminy.		
Kierunki działań	Zadania	Sposoby realizacji
1.Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	1.Zabezpieczenie obiektu, przeprowadzenie prac remontowo-konserwatorskich, przy obiekcie zabytkowym – dotyczy budynku Biblioteki – dawnego dworu z I połowy XIX w. 2.Zabezpieczenie obiektu, przeprowadzenie prac remontowo-konserwatorskich w najstarszej części cmentarza parafialnego w Kielczygłowie 3.Zabezpieczenie obiektów, przeprowadzenie prac remontowo-konserwatorskich w obiektach Zespołu stacji Kolejowej PKP „Chorzew-Siemkowice” 4.Opracowanie planu realizacji ww zadań z podaniem realnego okresu ich wykonania 5.Przeznaczenie środków finansowych w budżecie gminy na ratowanie zabytków 6.Podjęcie działań zmierzających do pozyskania środków zewnętrznych na ratowanie zabytków oraz obiektów posiadających cechy zabytkowe 7.Udzielanie informacji przez gminę właścicielom obiektów posiadających cechy zabytkowe, w szczególności będących w złym stanie technicznym o możliwościach pozyskiwania środków na ich ratowanie i remont	Ad. 1-3. Realizacja zadań poprzez inwentaryzację stanu istniejącego, sporządzenie dokumentacji technicznej oraz weryfikację stanu obiektów po wykonaniu zadań. Sporządzenie dokumentacji fotograficznej. Ad. 4 Opracowanie wewnątrz gminy w ramach zadań własnych bądź zlecenie na zewnątrz opracowania przedmiotowego programu Ad. 5 Zabezpieczenie środków w budżecie gminy 6 i 7 Przekazania zadań osobom odpowiedzialnym za pozyskiwanie funduszy w gminie
2.Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne	1.Opracowanie identyfikacji wizualnej oznakowującej obiekty zabytkowe oraz cenne pod względem konserwatorskim 2.Wykonanie oznakowania na terenie gminy 3.Regularne prowadzenie prac porządkowych i pielęgnacyjnych przy obiektach i obszarach cennych kulturowo 4.Opracowanie strategii – wizji utworzenia tras rowerowych	Realizacja w zależności od możliwości finansowych w ramach zadań własnych gminy Ad. 1-2 Zlecenie zadań podmiotom specjalistycznym Ad. 3-4 działania wewnętrzne gminy
Priorytet 2		
Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego		
Kierunki działań	Zadania	Sposób realizacji
1.Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	1.Egzekwowanie ustaleń zapisanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w szczególności w zakresie obiektów chronionych; współpraca z organem architektoniczno	Ad 1-2 dotyczy w szczególności wydawanych decyzji administracyjnych, realizacja poprzez przeprowadzanie kontroli przez

	– budowlanym w starostwie powiatowym w powyższym zakresie 2. Walka z samowolami budowlanymi	jednostki upoważnione
2. Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy	1. Systematyczna weryfikacja i uzupełnianie informacji związanych ze stanem obiektów ujętych w rejestrze zabytków i gminnym programie ochrony zabytków 2. W uzasadnionych przypadkach wystąpienie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wpis do rejestru zabytków obiektów i obszarów np. układów urbanistycznych lub ruralistycznych	Ad. 1-2 realizacja w ramach zadań własnych gminy w ścisłej współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków
3. Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich	1. zachowanie układu ulicowego, ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, zabudowy i zagospodarowania terenu, zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, współpraca z organem administracji architektoniczno-budowlanej	Realizacja zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, kontynuacja ustaleń lokalizacji budynków w decyzjach administracyjnych
Priorytet 3		
Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości		
Kierunki działań	Zadania	Weryfikacja
1. Dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	1. Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy 2. Opracowanie mapy zabytków gminy, jako formy promocji ułatwiającej poznanie obiektów dziedzictwa kulturowego	Ad. 1-2 Realizacja w ramach zadań własnych gminy - Wydział promocji gminy, administracja gminnych stron internetowych
2. Edukacja i popularyzacja wiedzy o lokalnym dziedzictwie kulturowym	1. Udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, w szczególności kadry dedykowanej do sprawowania opieki nadzoru 2. Wspieranie działań edukacyjnych Biblioteki w zakresie popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym gminy 3. Organizowanie konkursów, wystaw krzewiących lokalną kulturę i historię 4. Wspieranie lokalnych zespołów folklorystycznych 5. Organizowanie imprez kulturalnych dla lokalnej społeczności, inspirowanych lokalną twórczością i kulturą	Ad. 1 dotyczy m.in. dokształcanie kadry samorządowej, dedykowanej do zadań związanych z opieką nad zabytkami Ad. 2-5 Realizacja w ramach zadań własnych gminy – w zakresie edukacji, promocji i rozwoju gminy
3. Promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego	1. Opracowanie strategii rozwoju gminy uwzględniającej aspekty promocji	Ad. 1-3 Realizacja w ramach zadań własnych gminy – w

służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	dziedzictwa kulturowego 2.Opracowanie szlaków turystycznych np. rowerowych lub pieszych wykorzystujących walory naturalne gminy uwzględniające zabytki 3.Wsparcie działań zmierzających do rozwoju funkcji agroturystycznej w gminie	zakresie promocji i rozwoju gminy
--	--	-----------------------------------

Tabela 6 Zestawienie priorytetów, kierunków działań i sposobów realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Kielczygłów. Źródło: Autorka

9. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.

Narzędzia jakimi dysponuje a także którymi może dodatkowo dysponować gmina w celu realizacji założeń Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Kielczygłów są następujące:

a) Instrumenty prawne – wynikające z:

- powszechnie obowiązujących przepisów prawa europejskiego, krajowego np. ustaw i rozporządzeń, w tym w szczególności ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, aktów prawa miejscowego np. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego itp.,
- podejmowanie działań zmierzających do obejmowania ochroną konserwatorską obiektów szczególnie cennych kulturowo poprzez wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków,
- ochrona ładu przestrzennego w tym tradycyjnych założeń ruralistycznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

b) Instrumenty finansowe

- korzystanie z funduszy europejskich, subwencji na konserwację, renowację czy modernizację zabytków oraz dofinansowanie na ich odrestaurowanie (bieżące nabory znajdują się na internetowych stronach rządowych),
- korzystanie z dotacji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na dofinansowanie prac przy zabytku,
- udział w konkursach dotyczących rewitalizacji.

c) Instrumenty koordynacji

- realizacja gminnego programu opieki nad zabytkami, uwzględnianie aspektów ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w dokumentach strategicznych gminy, realizacja założeń określonych w dokumentach wyższego rzędu np. wojewódzkim programie opieki nad zabytkami itp.,
- stworzenie i realizacji programu rewitalizacji w gminie.

d) Instrumenty społeczne

- szerzenie wiedzy dotyczącej lokalnych zabytków w gminie poprzez programy edukacyjne,
- wsparcie rozwoju lokalnych inicjatyw kulturalnych, kultywujących tradycję, lokalne rzemiosło itp., tworzenie miejsc pracy z tym związanych,
- w samorządzie – zapewnienie wytypowanym pracownikom szkoleń z zakresu opieki nad zabytkami,
- wparcie działalności biblioteki.

e) Instrumenty kontrolne

- bieżący monitoring stanu zachowania zabytków i obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków,
- aktualizacja i weryfikacja gminnych dokumentów dotyczących ochrony i opieki nad zabytkami,
- współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

10. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami art. 87, **wójt reprezentujący gminę, zobowiązany jest do sporządzania gminnego programu opieki nad zabytkami w okresie co 4 lata.** Opracowany, gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Po uchwaleniu program publikowany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. **Z realizacji programu wójt gminy sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedkłada radzie gminy.** Przedmiotowe sprawozdanie powinno zostać ocenione w zakresie wykonania zadań w okresie 4 letnim oraz pod względem efektywności ich wykonania. Kryteria oceny mające na celu weryfikację efektywności i stan realizacji zadań zapisanych w gminnym programie opieki nad zabytkami pozostawia się w kompetencji samorządu lokalnego. Poniżej przedstawiono **przykładowe mierniki oceny**:

Priorytet 1: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako elementu rozwoju społeczno – gospodarczego gminy.

Przykładowe kryteria oceny:

- ocena stanu zaawansowania wykonanej dokumentacji, planu realizacji, postępu prac itp.,
- poziom (%) środków i wydatków przeznaczonych w budżecie gminy na ratowanie i opiekę nad zabytkami,
- wartość pozyskanych środków zewnętrznych,
- ocena efektywności udzielania informacji mieszkańcom posiadającym obiekty o cechach zabytkowych np. w formie kampanii informacyjnej,
- liczba wykonanych oznaczeń na terenie gminy, wykonanych na podstawie opracowania identyfikacji wizualnej,
- inne, wg kryteriów własnych.

Priorytet 2: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.

Przykładowe kryteria oceny:

- w przypadku podjęcia sporządzania zmian planów obowiązujących (nowych planów) – wskazanie zapisów odnoszących się do ochrony zabytków w rozumieniu ustawy,
- liczba kontroli konserwatorskich, interwencji przedstawicieli podmiotów upoważnionych,
- liczba obiektów dedykowanych do wpisu do gminnej ewidencji zabytków lub złożonych wniosków o wpis do rejestru zabytków,
- inne, wg kryteriów własnych.

Priorytet 3: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

Przykładowe kryteria oceny:

- weryfikacja opracowanych planów, map szlaków, materiałów promocyjnych,
- ocen sprawozdania ze współpracy z biblioteką w ramach upowszechniania wiedzy o zabytkach,
- wykaz konkursów zorganizowanych przez gminę, bądź w których udział wzięły osoby mieszkające w gminie, dotyczące historii i dziedzictwa kulturowego,
- wykaz imprez – wystaw, koncertów itp. zorganizowanych przez gminę,
- wykaz podmiotów agroturystycznych działających w gminie,
- inne, wg kryteriów własnych.

11. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami.

Zasady finansowania opieki nad zabytkami zapisano w przepisach ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami w art. 71 – 83b.

Podstawowe źródła finansowania działań dotyczących opieki nad zabytkami są następujące:

źródła krajowe:

- budżet własny gminy,
- dotacja z budżetu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego,
- dotacja z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego,
- dotacja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacja z Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków,
- dotacja z Funduszu Kościelnego,
- dotacja z Funduszu Termomodernizacji i Remontów,
- dotacja z Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki uzyskane w wyniku naboru do różnego typu programów operacyjnych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa narodowego.

źródła zagraniczne:

- środki z funduszy strukturalnych UE.

Dotacja Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego. W roku 2021, uchwałą nr 108/21 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 15 lutego 2021 r, w sprawie ogłoszenia pierwszego konkursu na udzielenie dotacji na wykonanie w 2021 roku prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa łódzkiego oraz powołania Komisji opiniującej złożone w konkursie wnioski określono zasady udzielania wsparcia finansowego na przeprowadzenie działań związanych przeprowadzeniem ww. prac. Wg uchwały dotacja może być przyznana na sfinansowanie nakładów koniecznych na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;

- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
- 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

W celu pozyskania środków na realizację zadań Gminnego Programu opieki nad Zabytkami Gminy Kielczygłów należy śledzić kolejne edycje naboru w celu złożenia wniosku w określonym terminie.

Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na dofinansowanie prac przy zabytku, program „Ochrona zabytków”

Na zasadach określonych w ustawie o ochronie i opiece nad zabytkami art. 77 dotacji udziela Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, obszary finansowania obejmują:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich.
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych.
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej.
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich.
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego.
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz.
7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku.
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku.
9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki.
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności.
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych.
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności.
13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej.
14. uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych.
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu.
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15.
17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Szczegóły dotyczące składania wniosków na stronach rządowych:

https://www.biznes.gov.pl/pl/firma/inwestycje-budowlane/chce-wyremontowac-zabytek/proc_1587-dotacja-na-dofinansowanie-prac-przy-zabytku

<https://www.gov.pl/web/kulturaSPORT/ochrona-zabytkow3>

Program „Ochrona zabytków archeologicznych” Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Wg informacji na stronie rządowej – celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.

Szczegóły naboru w roku 2021 na stronie internetowej:

<https://www.gov.pl/web/kultura/sport/ochrona-zabytkow-archeologicznych3>

Fundusz Kościelny

Z Funduszu kościelnego można uzyskać środków finansowe w zakresie konserwacji i remontów obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej w znaczeniu nadanym przez aktualne ustawodawstwo, bądź orzecznictwo. W ramach FK w roku 2021 przewiduje się przyjmowanie wniosków do dnia 30 listopada, szczegóły na stronie ministerialnej: <https://www.gov.pl/web/mswia/fundusz-koscielny>.

Konkursy ogłaszane przez Ministerstwo np. „Zabytek zadbany”

Konkurs z wieloletnią tradycją obejmuje kategorie

- A. Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu;
- B. Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe);
- C. Adaptacja obiektów zabytkowych;
- D. Architektura i budownictwo drewniane;
- E. Zabytki techniki (w tym budownictwo przemysłowe i inżynierskie);
- F. Kategoria specjalna: właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

Szczegóły: <https://www.gov.pl/web/uw-lodzki/zabytek-zadbany-2021--start-konkursu>

12 Część graficzna programu opieki nad zabytkami

Zabytki rejestrowe gminy Kielczygłów:

12.1 **.Dwór w Kielczygłowie – obecnie Biblioteka, nr rejestru zabytków Woj. Łódzkiego: A/71 z dnia 23.12.2008**

Zdjęcie 2. Dwór w Kielczygłowie, elewacja frontowa. Lipiec 2021. Foto: J. Cybura

Zdjęcie 3-4. Dwór w Kielczygłowie, elewacja zachodnia i południowo-zachodnia. Lipiec 2021. Foto: J. Cybura

12.2 Kapliczka rzymsko-katolicka, nr rejestru zabytków Woj. Łódzkiego: A/43 z dn. 2.10. 2007

Zdjęcia 5 – 8 Kapliczka w Osinie Małej, widok północno-wschodni, front, widok południowo-wschodni, widok południowo wschodni. Lipiec 2021. Foto J:Cybura

Zdjęcia 9 – 10 Kapliczka w Osinie Małej, wnętrze kapliczki, detal zewnętrzny. Lipiec 2021. Foto J: Cybura
Fotografie obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kielczygłów zawarto w kartach GEZ, dołączonych do pełnego zestawienia.

Przypisy

Spis rysunków:

Rysunek 1. Cegielka na budowę kościoła w Kielczygłowie. Źródło: Gmina Kielczygłów

Spis zdjęć:

- Zdjęcie 1 Detal architektoniczny pod okapem połaci dachowej jednego z domów. Fot. J. Cybura,
- Zdjęcie 2 Dwór w Kielczygłowie, elewacja frontowa. Lipiec 2021. Foto: J. Cybura,
- Zdjęcie 3-4 Dwór w Kielczygłowie, elewacja zachodnia i południowo-zachodnia. Lipiec 2021. Foto: J. Cybura,
- Zdjęcia 5-8 Kapliczka w Osinie Małej, widok północno-wschodni, front, widok południowo-wschodni, widok południowo wschodni. Lipiec 2021. Foto J: Cybura,

- Zdjęcia 9-10 Kapliczka w Osinie Małej, wnętrze kapliczki, detal zewnętrzny. Lipiec 2021. Foto J:Cybura.

Spis tabel:

- Tabela 1. Zestawienie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Kielczygłów. Źródło: SIP Gminy Kielczygłów,
- Tabela 2. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków Województwa Łódzkiego w Gminie Kielczygłów. Źródło: WUOZ Łódź,
- Tabela 3. Wykaz zabytków archeologicznych w Gminie Kielczygłów. Źródło: WUOZ Łódź,
- Tabela 4. Wykaz obiektów Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kielczygłów. Opracowanie: Autorka,
- Tabela 5. Analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego Gminy Kielczygłów. Źródło: Autorka,
- Tabela 6 Zestawienie priorytetów, kierunków działań i sposobów realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Kielczygłów. Źródło: Autorka.